

detur quippe prefata ratio diminuta esse. Si quidem non modo Deus solus orandus est, quia solus ille est auctor gratiæ; sed etiam quia ipse solus potest eam dare propria virtute. Accedit quod non solum Deus auctor est gratiæ, & gloriæ; verum etiam honorum omnium quæ nec gratia, nec gloria sunt. Ergo non solum gratia, & gloria, verum etiam alia bona a Deo solo, ut prima & principali causa, petenda sunt.

III. Caietanus in commentariis ad hunc articulum multa adducit in explanationem angelicæ doctrinæ, quæ omnia eo pertinent, ut oratio, quæ non est ordinata ad affectionem gratiæ, & gloriæ, non sit vera oratio, & actus religionis, quæ Deum spectat tanquam finem, cui suum exhibet cultum. Doctrina Caietani Suarezio non aridet. Verum post legam impugnationem arbo tandem conveniunt: quorum omnium hæc est summa. Primum, quod nomine gratiæ non solum dona supernaturalia, sed quæcumque beneficia homini indebita, & a Deo solo peculiari providentia danda, intelligere possumus. Alteram, & hoc est potissimum, quod D. Thomas de ea oratione sermonem habet quæ promissionibus Dei inicitur, seu de oratione christiana. Hæc autem non est de bonis inferioris ordinis, nisi prout viam sternunt ad bona divina, nempe gratiam, & gloriam. Omnia enim in hunc finem dirigere Christianus debet. Hic est genuinus doctrinæ angelicæ sensus, ut ipse Suarez interprete, optimus est, veramque orandi rationem, quæ Christianum decet, ob oculos ponit.

IV. Aliam proponit laudatus Suarez difficultatem adversus rationem D. Thomæ, quod nimirum ex ea sequatur, nos non posse ab una divina persona quidpiam postulare, quia ab omnibus tribus petamus. Quippe opera Trinitatis ad extra sunt indivisa. Praxis autem Ecclesiæ contraria est. Si quidem in litaniis singillatim singula persone invocantur. Pater de celis Deus, misere nobis. Fili Redemptor &c. Frequentior quoque usus est dirigendi orationem ad Patrem, ut patet ex collectis quæ in Ecclesiæ precibus adhibentur quæque sic delinunt: Per Dominum nostrum Iesum Christum, qui tecum &c.

V. Hanc difficultatem resolvit idem Suarez, qui peripetie docet, nunquam invocandam esse unam personam cum reliquarum exclusione: quia una sine altera donare quæ petimus, non valet ob rationem indicatam,

quod opera Trinitatis ad extra sint communia, & indivisa; sicutiamque redoleret similis petitio. Hinc tamen haud impeditur quominus valeamus dirigere locutionem nostram ad unam personam, aliis duabus personis, non tamen exclusis. Si quidem personæ illæ reapse distinctæ sunt, & possumus cogitare de una, inquit laudatus Suarez, quin cogitemus de alia; & unaqueque vere Deus est: atque adeo a qualibet illarum petere licite possumus auxilia necessaria. Quod confirmat consuetudo Ecclesiæ, quæ & singularim, & omnes simul invocat. Nam post singularum invocationem omnes simul adoratur dicens: Sancta Trinitas unus Deus, miserece nobis. Qui orandi usus eo spectare videtur, ut fidem de personarum distinctione, & de unitate nature, qua omnes tres unus Deus sunt, foveat. Quando ergo Ecclesia in suis collectis orationem dirigat ad Patrem, ceteras personas non excludit, sed potius includit. Ecclesia dirigere ad Patrem solet preces suas, tanquam ad primum principium, & fontem Divinitatis, ut docet D. Thomas in IV. dist. xv. quæst. iv. artic. 5. Insuper Pater proprie milit Filium suum in hunc mundum; quamquam reapse omnes tres persone operate sint incarnationem. Et hac ratione nonnullæ preces ad solum Filium diriguntur, quia ille solus incarnatus est. In collectis suis Ecclesia non dirigat preces ad Spiritum sanctum: quia, inquit D. Thomas loc. cit. quæst. III. ad 2. Spiritus sanctus procedit ut donum, cuius magis proprium est dari quam dare; & ideo Ecclesiæ petere magis solet ut sibi a Patre, & Filio donetur Spiritus sanctus, quam ab ipso Spiritu sancto postulare. Accedit quod Spiritus sanctus nec est principium Deitatis, sicut Pater, nec factus est homo, sicut Filius. Quamvis autem in collectis Ecclesiæ ad Spiritum sancti personam preces non dirigat, in hymnis tamen, in litaniis eundem Spiritum singillatim invocat: Nunc sancte nobis Spiritus. Veni Creator Spiritus &c. Orari etiam Deus potest, quin ad aliquam personarum expresse non excludantur, re includantur: Immo in nonnullis Ecclesiæ precibus oratur ipsa Deitas in abstracto: Te summa Deitas &c. Si plura aves, legisse D. Thomam, & P. Suarez loc. cit. qui fusius hæc orania explicat.

CAPUT VIII.

De Sanctorum invocatione.

Utrum vi precepti teneamur invocare Sanctos.

I. Deum solum invocandum, orandumque, prout est solus auctor gratiæ, & gloriæ, ac omnium rerum præpotens effector, & conservator, hæcenus ostensum fuit. Quapropter Sancti orandi minime sunt ut auctores divinarum beneficiorum, aut gratiæ, vel gloriæ. Nihil sub hæc ratione ab eis petendum: quod non voce modo, ut Calvinistæ calumniantur, verum etiam ipso usu, & præxi docent omnes Catholici. Legantur omnes libri, præceque quas Sanctus in eorum celebratibus Ecclesiæ fundit. Non aliud in his occurrit, nisi Sanctorum invocationes, ut pro nobis apud Deum orent, & intercedant. Ille omnium Catholicorum sensus est, qui non tam ex verborum cortice, quam ex intimi cordis dictatis colligendus est. Quare, dum aliquando in similia verba erumpimus, s. Petre, salvamur s. Antoni, da mihi corporis sanitatem &c. non aliud intelligimus quam ut sua intercessionem a Deo hæc nobis obtineant. Dum Virginem sanctissimam alloquimur in hymno: MARIA mater gratiæ, mater misericordiæ, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe: eodem in sensu, ut meram deprecatricem invocamus. Quid quod hæc eadem via exponere debemus verba D. Pauli ad Rom. xi. Ut salvos facerem aliquem ex illis: & ad Cor. I. cap. ix. Ut omnes salvos facerem? Numquid Calviniani Paulum inculcabunt, quod re redemptorem, non intercessorem, non adiutorem, iactaverit?

II. Accedit quod in hoc intercessorum genere Sancti non proximi, & immediati intercessores sint. Christus quippe est noster primus advocatus, & intercessor, qui solus Deo mundum reconciliavit, solique dignam, & superabundantem oblationem pro peccatis nostris Deo obtulit. Dum ergo Sanctos invocamus, petimus ut per IESU CHRISTI merita apud Deum pro nobis intercedant; petimus ut id ipsi orent quod & nos ipsi oramus. Sed quia propinquiores, magisque grati sunt Deo ob sanctitatem qua ornantur, idcirco ad eorum patrocinium, & intercessionem consurgimus, ut apud Deum per Christi merita nostri mediatores existant.

III. Porro haud sunt inutiles preces no-

stræ Sanctis fuit: quippe re ipsa pro nobis orant, & intercedunt tum in genere, tum in particulari: quod pluribus Scripturarum testimonio evincit posse; sed hæc testimonia legi possunt apud Gravinam, Bellarminum, Gotti, Natalem Alexandrum, alioque pene innumeros catholicos Doctores, qui adversus Calvinium, & Lutheranos hæc catholicam veritatem propagarunt. Ratio quoque ex ipsius fidei articulis eruta id evincit. Una quippe est Ecclesia militans, & triumphans sub duplici stela distincta. Tam Sancti in patria, quam Sancti in via unum efficiunt corpus mysticum, cuius caput Christus est; & Sancti omnes, sive ambulantes in terris, sive quiescentes in patria, sunt membra de membro. Porro cuiusque membri proprium est aliis membris inservire, & opem eidem ferre.

IV. Quomodo autem solus Deus orandus est ut supremus, & primus, ac unicuique auctor gratiæ, & gloriæ; ita quoque soli Deo cultus largi debetur propter infinitam eius excellentiam; Sanctis vero cultus inferior, qui dulcia vocatur. Iulianus Apostata primus omnium Sanctorum cultui bellum indixit, quem securi sunt Eulathius Sebastensis Episcopus, Vigilantius, VViclephus, Lutherani, Calviniani, ceterique recentiores A Catholicis. Ecclesiæ catholica deservit honorandis, colendisque Sanctis esse: idque evincunt Doctores catholici omnes innumeri Scripturarum testimonio, atque perenni Patrum traditione. Si enim persona cultus civilis debetur propter naturalem dignitatem, potiori iure cultus religiosus exhibendus est Sanctis propter excellentiam ordinis superioris, & supernaturalis. Sancti amici vult Dei. Porro Scriptura dignos honore Dei amicos prædicat: Nimis honorati sunt amici tui, Deus: Psal. cxxviii. Verum, ne actum agam, qui cupit rationum momenta que evincunt Sanctos colendos esse, consulat Bellarminum, Gravinam, Natalem Alexandrum, Liberium, Gotti, & recentiores alios Theologos, qui veritatem hæc strenue propagarunt. His tanquam certissimis constitutis, ad id quod proponi, accedendum.

V. Duo de Sanctorum invocatione explicanda sunt: alterum penes omnes Catholicos certum; alterum quod disputationi obnoxium est. Primum certum de fide est, videlicet pie, acque utiliter Sanctos, sive Angelos, sive homines, invocari. Veritas hæc demita est in Concilio Tridentino adversus

Lutheranos, & Calvinistas his verbis fess. *xxv. Mandat 5. Synodus omnibus Episcopis Eccl. ut iuxta catholicos, & apostolica Ecclesiastica, a primævis christiana religionis temporibus receptum, Sanctorumque Patrum consensionem, & sacrorum Conciliorum decreta, in primis de Sanctorum intercessione, reliquiarum honore, & legitimo imaginum usu fideles diligenter instruant, docentes eos, Sanctos una cum Christo regnantes, orationes suas pro hominibus Deo offerre: bonum, atque utile esse suppliciter eos invocare: & ob beneficia impetranda a Deo per Filium eius Iesum Christum Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor, & Salvator est, ad eorum orationes, opem, auxiliumque confugere.* Extra disputationem igitur est, bonam, utilemque esse Sanctorum invocationem. Hanc veritatem firmi momenti muniant laudati Theologi adversus Protestantes.

VI. Alterum quod in disputationem venit, est, sit ne eiusmodi Sanctorum invocatio Catholicis vi alienius præcepti impoſita; ita ut Catholicis lege præcepti obligante Sanctorum opem invocare adstringantur. Vix est inter Theologos Polemicos qui hanc veritatem quaſionem. Hi quippe contenti fuerit ea solum propugnare, atque explicare quæ Catholicos inter & hæreticos in discrimen adducta sunt. Porro certum est nullum extare mandatum expressum sive divinum, sive ecclesiasticum quod Sanctorum iubeat invocationem: quoniam neque ex Scripturis, neque ex Conciliorum aliquo id erui potest. Quare Tridentinum, quod pressius rem discussit, bonam dumtaxat, ac utilem desinitit Sanctorum invocationem. Hoc tamen nihil impedit quominus Theologi disputare ea libertate qua Scholæ conceditur, valeant, sit ne invocatio isthæ vi alienius præcepti debita. Plures quippe in Ecclesia sacre obtinent consuetudines, moreque, quorum clara præcepta nondum rogata fuerit. Et nihil sepius disputant Theologi, sunt ne eiusmodi mandatis.

VII. Primum quem ego legesim istius expressi præcepti assertor est Franciscus Sylvius, qui 2. 2. quæst. lxxxiii. art. 4. concl. 2. hæc scribit. „ Si queratur, sit ne præceptum quo tenemur interpellare Sanctos ad orandum pro nobis, respondendum est affirmative: quia lege naturali tenemur eum ordinem observare quem Deus instituit. Ordinavit autem Deus ut inferiores ad superiores perveniant subsidio superiorum implorato. Ergo debemus Sanctorum, quia

„ nobis superiores sunt, implorare subsidia. „ Accedit quod nostra indigentia tanta est, ut lege naturali merito exigat quod hoc medio utatur. „ VIII. P. Liberius a Iesu Carmelita in suis Controversiis Dogmaticis Tom. I. part. 11. controversæ. xi. coroll. notib. narrat, circa initium huius sæculi, quo scribebat, in urbe lites inter catholicos Doctores excitatas super hac quaestione de præcepto invocationis Sanctorum. Anno vero elapso 1740. Salisburgi occasione eiusmodi quaestionis tumultus, clades, iurgia, seditioneque ebullisse ferunt. P. Placidus Bockhen Ordinis S. Benedicti orationem e fœgellu ad Academicos auditores habuit, in qua præceptum vigere invocandi Sanctos demonstrare aggressus est, accitis undequaque tum ex Scripturis, tum ex Patribus cuiusque sæculi documentis. Orationem notis adiectis germanice, & latine typis evulgavit. Quo animi sensu exceptus fuerit ab Eroditis Iuvavienſibus proœcium oſculum, si quis assequi caput, legat librum inscriptum, *Vindicta adversus Sycophantæ Iuvavienſes*. Nec enim mea interest his rumoribus immisceri.

IX. Omnium Theologorum quos mihi legere contigit, solum laudatus P. Liberius Carmelita controversiam hanc ex insinuo discussit. Defendit ille non modo adversus hæreticos honestam, utilemque Sanctorum invocationem verum etiam lege præcepto de devinctos fideles ad opem Sanctorum implorandam. Præceptum istud cum ceteris Theologis ultro fatetur ne divinum, nec ecclesiasticum esse, sed naturale. Animadvertendum tamen, quod in presenti statu, cum natura humana ad ordinem supernaturalem eversa sit, quando Theologi dicunt nos vi legis naturalis ad aliquid agenda astringi, haudquaquam excludunt principia, & leges supernaturales, immo easdem includunt. Ergo in sensu præceptum colendi, invocandi Sanctos naturale aſertur, quia possit principis generalibus religionis catholicæ, mens humana iidem illustrata vi naturalis rationis inferri cultum, invocationemque Sanctorum.

X. Antequam rationes perstringo que pro istius invocationis præcepto aſserti solent, illud præmittere opera pretium existimo, licite quemque Catholicorum posse in utramque partem disputare. Quippe convenit penes omnes, Ecclesiam adhuc non desinitit, omnes, & singulos fideles aut ligari aut exemptos esse a lege invocandi Sanctos; sed

dum-

dumtaxat bonam, utilemque esse eorundem invocationem. Ob hoc tamen quod Ecclesia peripue non declaraverit, hoc extare præceptum, continuo inferri non potest, veritum Theologis esse disputationem intra iustos limites coercitam instituire. Plurima quippe sunt a quibus definiendis ob causas æquissimas abstinuit Ecclesia, quæ libere Theomas abstinuit disceptationi. Illud quod loquor extra disputationem constitutum est, præceptum colendi, invocandique Sanctos in Ecclesia catholica obtinuisse semper respectu communitatis fidelium: quod significanter exprimit Theologi Scholastici dicentes pro generibus singularum, non pro singulis generum. Sacerdotes enim vi præceptum in Missa, tum in divinis laudibus Sanctos colunt, & invocant. Ex his duobus sponte fuit tertium, nemini licitum esse in alteram partem censuram quamquam intorquere, propterea quod aut rejiciat, aut propugnet eiusmodi invocationis præceptum, non tamquam quid definitum ab Ecclesia, sed tamquam probabilibus documentis innixum. Utrum postea expediat contentio nis finem texere super hac quaestione, infra quid ipse sentiam manifestabo. His delibatis, rationem momenta que præfatus P. Liberius sulo calamo expendit, paucis perstringam.

XI. Et primum Iob cap. ult. vers. 8. dicitur: *Ita ad servum meum Iob, & offerre holocaustum pro vobis. Iob autem servus meus orabit pro vobis.* Hinc Catholici omnes colligunt, absolute, & universim, tamen oraculum peculiare sit, utilem esse, bonamque invocationem Sanctorum. Porro, cum hæc verba vim præcipiendi clare prodant, quid legitime inferri valeat præceptum universale pro omnibus fidelibus, quemadmodum Doctores inferunt omnibus utilem esse invocationem istam? Et reapse in laudato textu præceptum contineri conceptis verbis affirmat sapiens, ac pius Bellarminus Lib. 1. de Sanctis. B. cap. 11. ad sextam questionem, quod his verbis sibi obicit. *Nullum extat Scripturæ mandatum, vel promissio de invocatione Sanctorum: non igitur Sancti invocandi sunt.* Cui argumento hoc præbet responsum. *Quod ad mandatum atinet, nullum certe mandatum requiritur, quando ipsa necessitas nos impellit. Exempla plura sunt in utroque testamento, ut supra demonstravimus. Promissio denique minime desideratur, cum innumerabilia signa & prædicia ad invocationem Sanctorum facta, satis te-*

*stentur, Deum audire eos qui Sanctorum patrocinia ad impetrandum aliquid a Deo adiubent. Quamquam in Lib. Iob cap. ult. particulare mandatum, exemplum, & promissio habeamus: ex quibus de toto genere invocationis iudicari potest. Itæ ad servum meum Iob: in mandatum. Et orabit pro vobis: in exemplum. Et ego suscipiam faciem eius, ut non vobis impetetur iustitia: in promissio. Mandatum itaque hic significat Bellarminus. Nec refert quod peculiare sit. Nam etiam adolescenti petenti, quid sibi faciendum sit pro æterna vitæ consecutione, respondit Dominus Matth. xix. *Si vis ad vitam ingredi serva mandata.* Quis hinc inferre audeat, illi tantum adolescenti, & non omnibus iis qui æternam beatitudinem assequi volunt, impostam esse mandatorum observationem?*

XII. Altera ratio nititur præcepto quo fideles obstringuntur, ut vicissim pro se ipsis, dum vitam degunt, orent. Quod mandatum a nemine iure negari potest, cum peripue habeatur in verbo scripto: *Orate pro invicem, ut salvemini.* Iacob v. Hanc rationem peroptime confirmat Angelicus in IV. dist. xiv. quæst. 111. art. 2. ad 2. *Sancti qui sunt in patria, magis sunt accepti Deo quam in statu viæ. Sed Sancti qui sunt in viâ, constituitur debemus interpellatores pro nobis ad Deum, exemplo Apostoli, qui dicebat Rom. xiv. 30. Obsecro ergo vos fratres, per Dominum Iesum sanctum Christum, & per caritatem Spiritus sancti, ut adjuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum. Ergo vos multo fortius petere debemus a Sanctis ut nos iuvent orationibus ad Deum.* Quod iterum repetit, & confirmat 2. 2. quæst. lxxxiii. art. 2. ad 1. ubi explicans dominicam orationem advertit petitiones pro pluribus esse. Dicendum, quod, sicut Cyprianus dicit in Lib. de oratione, *ideo non dicitur Pater meus, sed noster, nec da mihi, sed da nobis, quia unitatis magister voluit privatam precem fieri, ut scilicet quis pro se tantum precetur: munum enim orare pro omnibus voluit, quoniam in uno omnes ipse portavit.*

XIII. Ex quibus hæc conciliatur argumentatio. Nemo in controversiam vocat præceptum mutæ orationis inter vivos. Porro qua ratione hoc admittitur præceptum, eadem admitti debet & aliud colendi, invocandique Sanctos, quippe communio Sanctorum, qua omnes tamquam membra unicum constitutum corpus, non solum eos qui

qui vitam mortalem degunt in terris, verum etiam eos qui vitam beatam vivunt in caelis, comprehendit. Haec autem communio sua natura exigit mutua membrorum officia. Aut ergo negent oportet unicam esse Ecclesiam Sanctorum sub diverso statu militantis, & triumphantis; aut concedant necessarium esse hanc mutuum omnium communicationem, reciprocamque invocationem? Quae sane ratio potiori iure evincit preceptum invocandi Sanctos in caelis existentes, quam vivos in terris peregrinantes a Domino. Siquidem talis est a divina providentia institutus ordo, ut infima per media ad Deum astringat. Inter Deum autem & nos mediis sunt Sancti, qui, utpote Deo propinquiores & proximiores, atque excellentiori sanctitate fulgentes, & efficacius intercedunt, & securus a Deo, qui constituit per eisdem in nos sua auxilia derivare, exaudiuntur. Quam rationem sic exponit D. Thomas in IV. dist. xlv. quæst. v. art. 2. *Iste ordo est institutus in rebus secundum D. Dionysium, ut per media ultima rediantur in Deum: unde cum Sancti qui sunt in patria, sint Deo propinquissimi, hoc divine legis ordo requirit, ut nos, qui marentes in corpore peregrinamus a Domino, in Deum per Sanctos medios rediamur: quod quidem contingit, dum per eos divina bonitas suum effectum diffundit. Et quia rectius nos in Deum respondere debet processus bonitatum ipsius ad nos: sicut mediantibus Sanctorum suffragiis Dei beneficia in nos deveniunt; ita oportet nos in Deum reduci, ut iterato beneficia eius sumamus, mediantibus Sanctis: Unde est quod eos intercessores pro nobis ad Deum constituit, & quasi mediatores, dum ab eis petimus quod pro nobis orant. Haec omnia magis elucet in Angelorum invocatione, de quibus scribit D. Paulus ad Hebr. cap. 1. *Nomine omnes sunt administratores spiritus, in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis? Deus ergo constituit Angelos nostros advocatos, & cultores, ut nobis affluant, & nos dirigant. Negabis ne hunc a Deo constitutum ordinem, quo nos omnes Angelorum ministerio regamur? Si igitur nostri sunt patroni, & custodes a Deo nobis dati; nostrum non erit, urgente necessitate, eorumdem operam implorare? Quis ita desipiat, inquit peroptime Caietanus Tom. III. opusc. tract. xli. cap. iv. ut asserat non posse, immo non debere pupillum, aut peregrinum illius advocati praesidium petere: quem sibi a Principe de-**

stinatum scit ad suam in Curia pererrandam litem? Agelis. Quia Deus constituit IESUM CHRISTUM Filium suum nostrum primum apud se advocatum, ut interpellaret pro nobis, nonne precepto devenimus ad eisdem invocationem? Si ergo Deus pariter constituit Angelos, tamquam inferiores, & secundarios patronos, & advocatos, custodesque nostros; qua ratione ab eorumdem invocationibus debito liberi erimus? Utique solus Christus est noster primus, immo unicuique mediator, unicuique & solus qui propriis, & non alienis meritis apud Patrem meretur salutem nostram, & pro eadem orat, & intercedit. Ideo ad Christum primum omnium confugeret, & recipere nos debemus, & omnia eisdem meritorum intuitu petere. Hoc est primum nostrum debitum, hoc potissimum est mandatum Dei. Ergo, cum Deus Angelos destinaverit, ut æternam salutem nostram negotio invigilent, tamquam ministri inferiores, & mediis inter Christum & nos, ut nomine, & meritis eiusdem Christi Domini pro nobis intercedant, impetrent, possulentque supplicias; quis inficias ire auit, nostri muneri esse eisdem suppliciter invocare? Iterum igitur arguo. Aut negent ministerium, & custodiam quam in homines Angeli, Dei dispositione, & mandato, exercerent; aut concedant oportet nos lege teneri ad eisdem invocandos. Nimis enim a ratione, & a recto ordine abluat quod Deus voluerit eos nobis patronos designare, & quod ab eorumdem implorando subsidio, egestate premente, nos exemerit. Porro quod diximus de Angelis, idem de Sanctis attendendum. Omnes quippe Catholici tatenur Ecclesiam regno, exercitum, & familiæ comparari. Illius principatus, exercitus, & familiarum nam modo Angeli, verum etiam sancti Apostoli, ceterique a Deo instituti sunt praefides, & rectores proximi, & inferiores. De his enim dicitur: *Constituit eos Principes super omnem terram. Nimis honorati sunt amici tui, Deus nimis confortatus est principatus eorum.* Nos ergo, veluti pupilli sub tutoribus Angelis, & Sanctis peregrinamus a Domino, ut inquit D. Paulus ad Gal. iv. *Quanto tempore heredes parvulus est, nihil differi a servo, cum sit dominus omnium: sed sub tutoribus, & a tutoribus est usque ad praesentem tempus a Patre. Praefides, tutores, & custodes vi officii proprii invigilare pupillis, & familiis sibi commissis debent. Porro qui ipsi lege administrantur munere proprio fungi, eadem pupilla*

tenda

tenetur tutoribus suis, ac patronis aperire proprias egestates, infirmitates, atque supplicium necessitatem. Haec ratio, ut ego quidem arbitror, non decemiam modo, sed necessitatem quoque infert.

XIV. Haec omnia, inquit, per Christum, qui est mediator Dei, hominumque, petenda sunt. Verum praeter ea quae dicta sunt adversus responsum illud, iterum illud repellere lubet Div. Thomae verbis ex II. Sent. dist. xxvii. art. 6. ad 2. *Meritum Christi, est sicut radix omnium meritorum, a quorummerita efficaciam trahunt: unde est quodammodo sicut causa universalis, quam oportet ad effectus determinatos applicari per causas particulares, sicut sunt sacramenta, & orationes Ecclesiae: Unde est quod non tantum Christum oramus, sed etiam Sanctos eius, quorum meritis, & precibus eius auxilium sit noster primus, & principalis solus mediator, atque suo infinito meritorum valore nos redemerit, nobisque ianuam caeli aperuerit, vult tamen ut sua merita mediis sacramentis a se institutis nobis applicentur: quia, cum ipse causa sit universalis salutis nostrae, ministerium inferiorum causarum in sua Ecclesiae regimine adhibere voluit. Igitur sicuti hunc praesentium ordinem servare tenemur in sacramentorum perceptione, ita eundem servare debemus in Sanctorum invocatione. Porro quod hac invocato, seu Sanctorum ministerium, & officium immenso Christi merito non modo nullum irroget praedictum, sed eisdem augeat splendorem, & maiestatem, hinc facile patet quod ille ipse hunc ordinem constituit. Et quis umquam dixerit, Regis maiestatem vilescere, quod immensam habeat Principum, & ministrorum multitudinem, quorum intercessione beneficia sua distribuere velit; iubeatque subsidios ab his sequestribus gratias postulare? Quis negaverit in maiorem Regis splendorem immo hac omnia eedere? Sed audiamus Anglicum Doctorem in IV. dist. xlv. quæst. 111. art. 2. *Sicut non est propter defectum divinis potentiae quod mediantibus secundis causis agentibus operetur; sed est ad complementum ordinis universi, & ut eius bonitas multipliciter diffundatur in res, dum res ab ea non solum suscipiunt bonitates proprias, sed insuper quod aliis causis bonitatis existant; ita etiam non est propter defectum misericordiae ipsius quod oporteat eius elementiam per orationes Sanctorum pulsare: sed est ad hoc ut ordo praedictus conservetur in rebus.**

Dicit fortasse quispiam, D. Thomam ex Pseudo-Dionysio doctrinam quam haecenus adduximus, quemadmodum & plurima alia, immutatum fuisse. Porro Pseudo-Dionysii perlocuti commentis referetur est, ut inquit perierunt Anonymus, qui non ita pridem hoc de argumentis disertationem elegantissimo exaratum publici iuris fecit. Silentio nunc preterire iuvat, constitutum adhuc non esse extra cuiusque disputationis aleam, suppositum esse opera Dionysii adiudicata. Sed hac etiam facta positione, quid hinc? Commentum ne platonicum est ordo ille quo ad Deum Sanctorum ministerio ascendimus? Scilicet, inquit. Nemo quippe, nisi hospes profusus in Philosophia sit, ignorat a Platonicis varios demonum, geniorumque gradus confictos, quorum ope homines ad Deum ascendent. At nunquid eadem est Catholicorum doctrina, qua Angelos, Sanctosque Deum inter & mortales homines medios asserimus, cum Platonicorum de demonum, geniorumque praefigis? Pseudo-Dionysii platonicis commentis referetur est, potissimum quod Angelorum, Sanctorumque ministerio Deum ut in universi regimine aferat; quod homines eorumdem intercessione ad Deum ascendere doceat? Qui haec obtruderet, non modo philosophica, sed & christiana dogmata ignoraret. Perperam ergo, ut platonicum commentum, reicitur doctrina quae habetur in Libro suo nomine Dionysii vulgato. Quis cruditorum ex Catholicis saltem Dionysii opus de celestibus hierarchiis abudicavit, quod praestigia, & deliria Platonicorum ibidem doceat, aut teneat? Id solum quidam obliuiscunt, quod Dionysii tempore tam comperita non erat de Angelorum ordinibus doctrina, quemadmodum ipse enucleate explicat. Nemo vero illius doctrinam Platonicorum hinc inquam criminatus est. Lubet verba transcribere P. D. Nicolai Le Nourry ex Apparatu ad Biblioth. Max. Ver. Patr. dissert. x. cap. xviii. ubi post relata utriusque partis argumenta super hac controversia, haec scribit. » Quaedam alia argumenta ab Antiaropagis adefuerunt, quae quia vel levissima sunt, vel veritates, certaque orthodoxorum doctrinae, & traditioni palam refragantur, » his excutiendis, & recensendis lubentes superperidemus. Quid enim, ut cetera taceamus, levius eo momento quod plenus buccis concerpant, doctrinam de Angelorum hierarchiis, & ordinibus, quae tam enucleate ab Auctore nostro explicatur, » Dio-

Dionysii seculo fuisse incertam? Nihil quippe de his ille docuit quod ex Scripturis facris, ac maxime Pauli epistolis primitus non accepit. Non minus quidem inficias, illum pro ingenii sui viribus, ea quae ex facris fontibus hauserat, fufus enodasse, atque etiam amplificasse. Sed nulli mirum videri debet, hominem doctum, & ingeniosum, multaque platonice Philosophiae eruditione praeditum, de caelestibus lubitantis plura post divinas Scripturas retractasse, usque nonnulla addidisse, quae ex facris Philosophiae placitis deaverit doctrinibus. Qui scire avert, quantum doctrina catholica de Sanctorum intercessione distet ab interpretamentis Platoniorum, legat integrum librum decimum D. Augustini de Civitate Dei. Nec enim homines loci est longiore hac de re habere fermonem. Si enim doctrina Pseudo-Dionysii de Angelorum, Sanctorumque intercessione eadem esset ac illa Platoniorum de demonum, genitorumque gradibus; non modo necessaria, sed neque bona, ut honesta esset Sanctorum invocatio: quod nemo dixerit ex Catholicis.

XV. Quid quod D. Thomae doctrina plurimis Scripturarum exemplis firmari potest? Unum & alterum indicabo. Azarias in medio fornacis babilonice Deum orat sanctorum Patriarcharum intercessione media. Ne, quassimus, tradas nos in perpetuum propter nomen tuum, & ne disspes testamentum tuum: *Intercede propter Abraham dilectum tuum, & Isaac servum tuum, & Israel sanctum tuum.* Dan. 111. Eandem orandi formam adhibuit Moyses, dum pro populi flagitiis preces Deo tundeat: *Quiescat ira tua, & esto placibilis super multitudinem populi tui. Recordare Abraham, Isaac, & Israel servorum tuorum.* Exod. xxxii. Patriarcha Iacob morti proximus filius suos benedixit dicens: *Deus in eius conspectu ambulaverunt patres mei Abraham, & Isaac, & crescant in multitudine super terram.* Gen. xlviii. Alphonsus a Castro Lib. de heres. verb. Sancti, haec scribit: *In quibus verbis illud est advertendum, quod Iacob PRÆCEPIT invocari super filios Iacob nomina patrum suorum defunctorum.* Ex his ergo documentis

non modo honestatem, sed necessitatem quoque invocationis Sanctorum iure inferimus. Quae necessitas utique absoluta non est; sed quae, posita providentia quae Deus constituit secundarum ministerio caularam gratias suas nobis donare, necessario inferitur. Illorum quippe mediourum usus necessarius est quem nobis a Dei lege praefertur scimus. Et tamen expressa, & peculiaris lex de Sanctorum invocatione in Scriptura non extet; ex principibus tamen generalibus, atque ex exemplis ibidem narratis, praecipuum istud Sanctos invocandi eruitur.

XVI. Tertium quod allegari argumentum solet ad evincendam invocationis Sanctorum necessitatem, ex *Litanis* Sanctorum acceritur. Conluetudo universalis utriusque Ecclesiae, tum Graecae, tum Latinae, semper obtinuit invocandi Sanctos in praefatis *Litanis* recentibus: quae *litanis rogationes* quoque dicitur sunt, quod ad Deum rogandum, eundemque misericordiam implorandum sunt instituta. Appellatae etiam sunt *processiones*, quia ex uno Martyrum loco ad alium, sive ab una ad aliam Ecclesiam discurrendum recitabantur: qui mos hac etiam aetate nostra flatis temporibus ultrapatur. Mos pariter fuit, etique has litanias recitandi, immittente aliqua calamitate, Theodosius iunior, teste Hieronymo *epist. ad Eustochium*, aetis inclementia vexante, has litanias indixit, in quibus ipse veste humili indutus, populo sequente, incesit: & optata serenitas apparuit. Gregorius Magnus eadem feria quarta, & lecta recitandas praecipit ad Siciliam fere tyrannidi iudicandam, ut colligitur ex *Lib. IX. epist. xlv.* Ut urbem quoque a pelis flagello eximeret, litanias praecipit, ut patet ex *Lib. XI. epist. 11.* *Litanias Clericorum creati ab Ecclesia S. Iohannis Baptistae. Litanias virorum ab Ecclesia B. Marcellus. Litanias Martyrum tantum ab Ecclesia Martyrum tantum, & Pauli. Litanias ancillarum Dei ab Ecclesia beatorum Martyrum Calixti, & Damiani. Litanias funiarum contugiarum ab Ecclesia beati primi Martyris Stephani. Litanias viduarum ab Ecclesia beati Martyris Vitalis. Litanias pauperum, & infantium ab Ecclesia beatae Martyris Caeciliae.* Duplex nunc in Ecclesia litaniarum genus: alterum maiorum, minorum alterum. Maiores recitantur in Ecclesia triduo ante Ascensionem Domini, tamen in quibusdam Ecclesiis alio tempore mos obtinuerit eadem canendi. Conluetudo illas recitandi ante Ascensionem pervertuta est. De illis quippe mentionem facit

Com.

Concilium Aurelianense primum c. xxix. Epauensis cap. xxvii. Gerundenis *cap. 111.* De licentibus, seu rogationibus loquitur Angustinus *sermo de temp. motu veteri*, quia editio vetus in manibus est, 172. & 173. seu feria 2. & feria 3. rogationum, & in vigilia Ascensionis. Has rogationes recitandas esse iubet S. Gregorius magnus subinitium Libri Registri. *Solemnitas annua devotionis nos, fratres dilectissimi, admonet, ut litaniam quae maior ab omnibus appellatur, sollicitis, ac devotis debeamus, auxiliante Deo, mentibus celebrare.* Hanc piam consuetudinem emulabantur Ariani solemnibus pompa, ut narrat Sozomenus *Lib. VII. hist. cap. viii.* & Sozomenus *Lib. VIII. cap. viii.* quam celebrationem illis prohibuit Arcadius Imperator, ut constat ex *Lib. XXX. de her. col. Theod.*

XVII. Neque dicere fas est, recentia documenta praecipuum inuergere Ecclesiasticis dumtaxat has litanias recitandi, sicuti fidelibus omnibus; atque adeo praecipuum utique extare in Ecclesia invocandi Sanctos pro generibus singulorum, ut dicitur, minime vero pro singulis generum, quod scilicet singulos fideles obliet. Siquidem praefata Concilia, & Patres absolute loquuntur, abique ulla limitatione, ut patet ex hisce verbis Concilii Aurelianensis. *Rogationes, sive litanias ante Ascensionem Domini placuit celebrari: ita ut praemissum triduum ieiunium in Ascensionis Domini solemnitate solvatur. Per quod triduum servi, & ancillae ab opere relaxentur, quo magis plebs universa conveniat. Quo triduo omnes abstinent, & quadragesimalibus cibis utantur.* Eidem fere verbis plura alia Concilia hoc idem praecipunt. Sed numquid, inquires, singuli Christiani vi praecipui urentur ad rogationes celebrandas? Ex citatis Conciliis pluribusque aliis, quae adducere possent, olim saltem devinctos fuisse si dubitare licet. Ex quorumquam noim ego ex rogationum consuetudine inferre praecipuum universale quae omnes, singulique fideles teneantur Sanctorum invocare intercessionem; licet tamen elucere, Ecclesiam hanc intercessionem praecipere seipsum primum Clero, deinde etiam laicis, si privati omnibus, populo saltem, & communitati.

XVIII. Argumentum, quo efficacius, ut mea praesert opinio, evincitur praecipuum, omnes singulique fideles astringens ad Sanctos invocandos, illud est quod ex celebratione festorum petitur. Vi quippe praecipui devincuntur fideles singuli celebrare dies fe-

stos Sanctis dicatos. Quo patrocinatio Ecclesiae spectat in hac festorum institutione? Eo sane ut laudet Deum, adoretque in Sanctis suis, ut eidem gratias agat, ut Sanctorum acta meditetur, atque ipsorum exemplis ad virtutum officia excitetur fideles: deinde ut omnes eisdem Sanctos colant, adorentque, tanquam viros excellentes, Dei amicos, omniumque virtutum ornatu instructos: ut denique eorumdem operum, & patrocinium apud Deum implorent. Expendamus singulas propositiones. De praecipuo universali, quo omnes singulique fideles teneantur servare dies festos Sanctis dicatos, nullus est ambigendi locus. Quod haec festiva sint in Sanctorum cultum, & adorationem instituta, res quoque certa est. De invocatione ambigendi locus remanet. Porro, ut scrupulum hunc amoliar, quero, tenentur ne fideles vi praecipui sacrificio adfuerint in Sanctorum festis? Utrique. Tum: alstringuntur ne se ad intentionem Ecclesiae fideles conformate, dum sacrosanctum Missae sacrificium audiunt? Quis inficias ire aulit? Planum ergo, conperitur quae est, Ecclesiam in Missae sacrificio praecipere Sanctorum invocationem. Id patet ex omnibus fere collectis quae in Missa recitantur, in quibus Sancti invocantur, eorumque subidium imploratur. Sacerdotes, inquis, alstringuntur vi praecipui Sanctorum intercessionem invocare; sicut fideles. Secus fideles. Non ergo fideles, dum Missam audiunt, ad Sacerdotis celebrantis intentionem se conformate, etique praecipuis iungi animo, & mente tenentur? Sacerdoti sacrificium celebranti, quae sancto Petro sacra, & intercessionis precantem collectam: *Concede, ut intercessionis tui auxilio a peccatorum nostrorum nexibus liberemur* astringuntur ne fideles Missam vi praecipui audientes sua vota addere? Licetne valens ab eodem Sacerdote florante, ac discipulo vi Petri operem, & intercessionem invocante, dissentire? Olim, antequam latina lingua usui aboleretur, fideles una cum Sacerdote celebrante Missam canebant. Quod tunc labilis, nunc corde praedit. Si olim renuissent collectas, quibus Sanctorum intercessio invocatur, canere, nonne scandalum grave patrasset? Quid itaque, si animo nunc ab eodem Sacerdote sic orante dissentirent? At, inquit eruditus Anonymus, vetustissima collecta, quae in honorem Sanctorum olim recitabantur, nullam continebant Sanctorum invocationem; sed Deus tantum orabatur. Oppositum docet Dionysius Petavius antiquitatis, si quis alius, consentissimus Lib.

XIV.

XIV. cap. xi. num. 13. *Huc adiungi possunt liturgia omnes antiquae graecae, latinaeque, in quibus B. Maria, ac SS. omnium precibus, ac meritis veniam peccatorum, ac beneficia cetera impetrare solent Ecclesiae.* Sed facta remota se habuisse. Nunc vi precepti Sacerdotes has collectas cum eiusmodi invocatione recitant. Populus una cum Sacerdote votis suis sacrificium Deo offert; unum corpus cum ipso constituit. Omnia igitur membra in eundem finem consentire debent. Ex quibus omnibus se colligo. Fideles vi precepti tenentur Sanctos colere diebus iisdem Sanctis dicatis. Quia siquidem ratione tenentur cessare ab operibus, & Missae interesse; eadem abringuntur Sanctos colere, & venerari. Porro tametsi adoratio actus distinctus, ac diversus sit ab invocatione, & quisque possit eos colere, cum illos invocet; tamen, cum vi precepti colere eos debeat Missam audiendo in qua Sancti invocantur, medium adorantur; conligi necessario videtur hinc quoque invocationi obnoxios fideles esse. Dicantur celebrante in Sanctorum festis dicentibus posse, quod ab ipso videtur; aut fateamur necesse est eisdem ligari ad illorum invocationem. Sacerdos Deo offert sacrificium ut persona non privata, sed publica, universum populum representans, & populi nomine, atque consensu offerens. Ille est minister Christi, eisdemque populus iungitur, atque cum eodem Deo offert. Quapropter non solus Sacerdos, sed populi quoque sacrificium nuncupatur. Idcirco Sacerdos peracto offeritorio, ad populum conversus, inquit: *Orate, ut mecum, ac vestrum pariter in conspectu Domini sit acceptum sacrificium.* Quomodo autem haec effici Sacerdos possit, si illo invocante in hoc sacrificio Sanctorum auxilium, & intercessionem, populus aduersus contrariam habere intentionem, nolletque cum eodem in hac invocatione partem habere ullam, eo quod ab eiusmodi invocationis legeliber sit? Sed Ecclesiae, inquit, haec invocationem inimice iubet; atque adeo multiplicanda mandata non sunt. Scilicet. Multiplicari praecipita non debent. Idcirco Ecclesiae distinctam, & expressam legem de Sanctorum invocatione non rogavit (si tamen non rogavit) quia praecipua celebranda Sanctorum festa, Missaeque his diebus audiendam, repleta praecipit cultum, invocationemque Sanctorum.

XIX. Auctoritate Concilii Tridentini necessitas invocationis Sanctorum evincitur. Integrum Tridentini decretum, quod ad rem

nostram pertinet, lectorum oculis subiiciendum est. Mandat S. Synodus Episcopis, & ceteris docendi munus, curamque sustinentibus, ut iuxta catholica, & apostolica Ecclesiae usum a primaevis christiane religionis temporibus receptum, & sanctorum Patrum consensum, & sacrorum Conciliorum decreta, in primis de Sanctorum intercessione, invocatione, reliquiarum honore, & legitimo imaginum usu, fideles diligenter instruant, docentes eos, Sanctos una cum Christo regnantes, orationes suas pro hominibus Deo offerre; bonum, atque utile esse suppliciter eos invocare; & ob beneficia impetranda a Deo per Filium eius Iesum Christum Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor, & Salvator est, ad eorum orationes, operum, auxiliumque confugere. *Illos vero qui negant, Sanctos aeterna felicitate in caelo fruere INVOCANDOS ESSE Eccl. damnat.*

XX. Hoc decretum continet partes duas. In prima Concilium definit bonum, atque utile esse suppliciter eos (Sanctos) invocare, honoratam, & utilitatem actionis Concilium principio statuit. Quo posito, ultra pergit, alteramque decreti partem addit, in qua Sanctos invocandos esse prescribit, eoque damnat qui invocari debere Sanctos negant. *Illos vero qui negant Sanctos aeterna felicitate in caelo fruere invocandos esse Eccl. damnat.* Id invocandos esse idem presertim ad invocari debere. Duo ergo statuit Concilium. Alterum honoratam, alterum necessitatem ipsa invocationis. Si Tridentinum solum declarare voluisset bonitatem, atque utilitatem invocationis, ut repleta in prima parte declaravit, in altera decreti parte aduersus heterodoxos, negantes praefatam honoratam, & utilitatem repetivisset praefatam dicendi formam hoc pacto: *Illos vero qui negant bonum, ac utile esse suppliciter eos invocare, damnat Ecclesia.* Verum quia ultra invocationis praescriptum, idcirco etiam phrasim adhibuit significantem quod Sancti debent invocari. *Illos vero qui negant Sanctos aeterna felicitate in caelo fruere invocandos esse Eccl. damnat.* Damnamus ergo videtur Concilium quia negant Sanctos invocandos esse. Dico: Qui negant Sanctos invocandos, negant bonitatem, & utilitatem invocationis. Consequentia haec falsa est, nisi ab aduersariis opponi iure valet. Nam ipsi clamant, aliud esse debitum invocandi; ali-

utlem esse invocationem. Dicimus, inquit, utilem esse invocationem; negamus vero quod debeamus illos invocare. Atqui Tridentinum docet, quod debent invocari, sed statuit invocandos esse. Ergo secundum Tridentinum tenentur Sanctos invocare.

XXI. Tandem ubi est expressum mandatum quod Sanctos colere, & venerari debeamus? Et tamen ulro fateatur contrariae opinionis patroni, vi precepti colendos esse Sanctos. Porro iisdem verbis Tridentinum loquitur, & de cultu, & de invocatione. Si ergo necessarius est cultus, necessaria quoque est invocatio. Si dicunt, ex precepto observandum esse Sanctis dicata colligi mandatum eisdem colendi; ex eodem pariter precepto inferunt mandatum alterum illos invocandi. Immo in Missa, quae est potissima actio a precepto imposita, aeque expressa est invocatio, ac cultus; atque adeo duo haec eadem lege praescribuntur.

XXII. Haecenus disputatum de Sanctorum invocatione; nunc de Beatissima Virgine omnium Sanctorum, & Angelorum Regina aliqua dicenda forent. Non est loci huius eidem immensa celebrare praeconia, & dignitatem. Illam emineere supra omnes spiritus caelestes, atque innumeris decoratam prerogativis norunt omnes. Inter permultos Scriptores qui eiusdem encomia pangunt, & quasi infinitam dignitatem exaltant, B. Albertus Magnus mirandum in modum excellit. Inter Theologos recentiores Dionythus Petavius singulari eruditione omnium antiquorum elogium in Beatissima Virgine commendationem colligit. Quae omnia eo tandem residunt ut sit Christi Mater. Hinc enim misericordiae mater appellatur: peperit enim nobis infinitam misericordiam, Christum pariendo. Misericordiam ipsam, assecurum solatium dicitur. *Mediatricis* etiam officium tum antiqui, tum recentiores Theologi eidem tribuunt. Nec officit quod unus sit mediator hominum Christus. Quoniam Christus Dominus unicus, & solus, utique Paulo Apostolo teste, mediator hominum est apud Deum tanquam principalis causa, & propriis, non alienis meritis, pro nobis apud Patrem interpellans. At hoc non excludit alios mediatores secundarios, ac ministros, qui ipsius meritis simul pro nobis intercedant. Porro cum Beatissima Virgo mater sit nostri primi mediatoris Christi, post hanc ipsa est praecipua mediatrix, & patrona nostra. Post hanc Angeli & Sancti. Tam Virgo, quam Angeli, & Sancti

virtute meritorum Christi nobis impetrant divina beneficia: quia omnia illorum merita valorem a Christi meritis accipiunt. Officium autem mediatoris est inter diffidentes sequentem, mediumque se se constituit, & eos ad concordiam revocare; preces, & supplicationes Deo offerre pro clientibus, quorum tutelam suscipit. Haec omnia incredibili efficacitate Sanctissimam Matrem pro nobis apud Deum praestare, una voce testantur omnes tum Patres, tum Theologi. Leges quae laudatus Petavius scribit *Lib. XIV. de Incarnatione*, praecipue cap. ix. & *sep. p. Franciscus Suarez T. II. in 3. p. disp. in fallor. vii. sec. 3.* haec statuit conclusionem. *Dicendum est, Beatam Virginem invocandam esse, & honorandam ab hominibus. Conclisio est de fide ex communi usu, & consensu veteris Ecclesiae, ac perpetua traditione Sanctorum, quae colligitur ex omnibus supra adductis. Ubicumque enim dicitur Beatam Virginem orare pro nobis, & ipsam orant, & e nobis orandam esse docent. Praeterea in Canonibus, Missa, & in Liturgiis Iacobi, Basilii, & Chrysostomi saepe fit invocatio, & oratio ad Sanctissimam Virginem: ex quo evidenter colligitur hanc esse apostolicam traditionem. Si celeberrimus ille Doctor defendit orandam a nobis esse Virginem Sanctissimam vi apostolica traditionis; si de fide est, pro ipsam, invocandam esse: quid dixerit, Suarez docere nulla non lege aditringi ad eius invocationem? Vnde quae tradit Suarez in *Defens. Lib. II. cap. ix. num. 14. fol. 97. de invocatione SS.* Quis dixerit, Christi fides aeque salvos fieri posse, siue invocent, siue non invocent B. Virginem? Quippe, etiam si invocationis praecipuum non argueret, cum summe tamen utilitatis sit eiusmodi invocatio; qui tanta patrona, & mediatrix utitur, facilius, securiusque beatitudinis portum attinget.*

S. UNICUS.

Nonnullae animadversiones in hanc quaestionem.

XXIII. **R**ationes in medium attuli quae praecipuum invocandi Sanctos evincere possunt. Ceterum non is ego sum, ut praecipua multiplicare velim absque gravitate. Porro, utramque expostio rationum momenta eius sint ponderis, & efficacitatis, ut repleta haec praecipua necessitatem evincant, sapientum esto iudicium. Tanta apud me vi possent, ut ei evidentem persuasionem non

non ingerant, valde tamen probabilem mihi efficiant sententiam, quae hoc nos alitringi mandato defendit. Quapropter, ut mea minima praesertim opinio, neutra sententia aliqua censura plectenda est; sed libere in utramque partem disputare Theologi valent, deinde, expensis utriusque sententiae momentis, quid sit probabilis, appareat. Ut observat laudatus P. Liberius, nemus unquam ante ipsum ex insulano hanc questionem discutit; quae tamen digna illustratione est.

XXIV. Postquam adverte sententiae argumentum est, quod neque in Scripturis, neque in aliquo canone hoc habeatur preceptum; & propterea Theologi communiter conceptis veris ab hoc precepto fideles solvant. At respondent praesertim defensores, utique non reperiri expellunt mandatum in Scripturis, neque Ecclesiam peculiare edidisse preceptum; verum plurima esse quae licet precepto peculiari & expresso non iubeantur, tamen iubeantur vi precepti universalis, in quo tamquam in principio, & radice particularia continentur. Quot praescripta non habentur in illo principio universalis *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*: Mandatum universale est naturae lege impostum, quod quidem sibi providere debeat, siveque necessitatibus, modis congruis ad hunc finem. Porro iuxta varia aegritudinum genera diversa praescripta occurrunt. Mandatum universale est honorandi parentes, quod est quartum Decalogi. Parentum autem nomine superiores omnes, praepositos, viroque excellentes omnes venire, communis sententia est. Porro, cum Sancti in caelo regnantes summa sint excellentia celestium, quae supernaturali pollentes, digni sunt cultu religioso, & ordinis superioris. Quem admittunt enim si dignitas naturalis, & civilis sit, civilis honor, & cultus ei debeat; si divina, debetur divinus cultus; ita si inferior sit divina, & superior humana, cultus medius debet ipsi deferri, ceu maxime ipsi conveniens. In hoc igitur precepto honorandi parentes, preceptum colendi Sanctos, & in mandato filii consulendi, medius omnibus congruis, necessitate urgente, mandatum eisdem invocandi, continetur. Aecedit quod preceptum illud colendi, invocandi Sanctos non obdure ex lege da Tridentini decreti parte, & ex precepto sanctificandi festis eisdem dicata colligitur. Ad Theologorum auctoritatem quod spectat, verum habet plures negare preceptum illud expellunt; & ut ipsi dicunt, directum. Ita omnes latentur. Sed advertendum; Theologos illos, negantes preceptum

hoc, communiter adverte heterodoxos disputasse: & quia, ut illum reprimere audaciam, latis ipsis erat evincere, bonam omnemque esse invocationem Sanctorum, idcirco ab asserendo precepto illo abstinuit, quod ex mandato celebrandi festis, aliique universalibus praescriptis elicitur; remque hanc indistinctam relinquere abique examine ullo. Quod itaque negent reperiri divinum, aut ecclesiasticum mandatum expellunt directum, & peculiare: non propterea negant mandatum quod factenus explicatum est. Ilorum igitur adverte nullum inferi praedictum sententiae adnotari tale preceptum. Quid quod laudati Theologi non pauci negant quoque preceptum colendi Sanctos ob rationem indicatam, quod illud in Scripturis non est: P. Vitus Pichler in sua Theologia Polemica pag. 408. num. 7. haec scribit, *Scendum 6. Catholicos non asserere quod deus preceptum possit, vel directe obligans ad colendum, & invocandos Sanctos; sed solum quod tenet coelare, & invocare. Nili istius auctoris sententiam interpretemur, quod his verbis possit, & directe excludere tantum veli mandatum divinum, & ecclesiasticum expellunt, directum, & peculiare, seu distinctum; difficile erit a nimia laxitate immunes eum defendere. Siquidem preceptum colendi Sanctos in festis eorum nomini dicatis nemo iure negare valet. Verum Theologus ille in laxiora peramque propendit. Vide quae adverte eundem scripsi in tractatu de ultra contractus tria.*

XXV. Illud autem magnopere animadvertendum in hac questione est ad plenam, exactamque sanctorum Patrum, & Theologorum intelligentiam assequendum, quod nec Beatissima Virgo ita est mediator, nec Sancti illi mediatores sunt Deum inter, & homines constituti, ut veritum nobis sit recta, illis omissis, ad Deum accedere. Patet nobis ad Deum nostrum, & Filium eius IESUM CHRISTUM accessus. Ipsum orare, invocare, adorare altissimo mandato alitringimur. Illi, utpote statum nostrum plenius intelligentes, egrediantur, infirmitateque nostras aperire potissimum debent. Et, cum Filius eius Christus Dominus principalis mediator, & in sensu Apostolorum explicatus unicus, & solus sit, ad illum cum primis accedendum est, ut pro nobis interpellat apud Patrem. Cum eorum Patres docent medius Angelis, Sanctis, & Deipara ascendendum ad Deum, non constitunt ordinem necessarium, qualis est in naturalibus, & physicis causis; sed ordinem mora-

moraem, qui pro temporum, atque circumstantiarum diversitate variandus est. Sic e contrario, dum Patres aliqui, & Theologi necessitate invocandi Sanctos reiiciunt, hoc in sensu explicandi sunt, quod etiam sine Sanctorum intercessione valeamus vota nostra praesertim, nullo interposito medio, Deo offerre, eumque, ceu clementissimum, primumque parentem nostrum, adire. Nec propterea excludunt ut superfluum, atque ut suo stato tempore necessarium, adorationem, invocationemque Beatissimae Virginis, & Sanctorum. Invat transcribere verba sapientis Petavii de Incarn. Lib. XII. cap. xviii. n. 5. ubi explicat textum D. Ioannis Chrysostomi, quem adverte Sanctorum cultum opposerat Molinæus. *De locis illis Chrysostomus quae ad impugnantiam Sanctorum invocationem Molinæus plurima consessit, illud primo loco respondemus: cuiusque modi ea sint, neque illis esse diertiora, validioraque ad extorquendam Catholicis impudicationem Sanctorum, nec explicata difficultiora quam quae superioribus capitibus ad illam propugnantiam adduximus, cum ex aliis Graecis, ac Latinis Patribus, tum ex eodem ipso Chrysostomo: deinde nihil aliud testimonis istis significare Chrysostomum, nisi hoc non absolute ac praesertim necessarium esse, Sanctos apud Deum intercessores adiungere: sed posse quemlibet sine sequere, & interuenire Deum adire, ab eoque postulare quae vult: Non, ut gentiles putabant, necesse hominibus esse quod ad supremum Deum aspirare velint, per interiectos minores Deos, hoc est demones, ad illum contendere... Hoc sensu Chrysostomus negat Angelos, aut Sanctos, vel mediatores, necessario interponendos esse.*

XXVI. Hanc Petavii textum contra preceptum invocandi Sanctos allegatum videtur. Verum quiaque animadvertere potest, non aliud colligi hinc posse praeter confirmationem doctrinae quae data est supra, nimirum non absolute, & praesertim necessarium esse, Sanctos apud Deum intercessores adiungere; sed posse quemlibet sine sequere, & interuenire Deum adire. Ceterum quod debeant Sancti etiam coli, & invocari, nedum quod bonum, utique sit eisdem invocare, docet ipse Petavius eodem loco cap. xviii. num. 4. *Illud breve, & efficax praescribimus: Sanctos & orare pro nobis, & a nobis INVOCANDOS esse, ex antiquorum, hoc est Ecclesiae per totum orbem, perque omnia tempora. Conc. Theol. Tom. II.*

para diffusa, auctoritate constare. Porro si univera Ecclesia perpetuis temporibus continenter docuit invocandos esse Sanctos, non videtur haec perennem traditionem, quam apostolicam Suarez appellat, consilii tantum esse, non autem praesertim.

XXVII. Ut multa paucis contraham, virtus religionis Deum primo spectat, cui debitum cultum exhibet. Praesertim orandi, quod est religionis primarius fructus, Deum quoque respicit. Ipsum orare, ipsum invocare, cum adire, IESU Christo mediatore, atque interpellatore, debemus, nullo etiam interposito alio inferiore interueniente. Incredendum profecto fidelis ille esset qui nunquam, seposito sequestrare, vellet nudata facie se se immediate ante Iesu Christi Redemptoris sui thronum fittere; & quae sua vulnera, ut sanentur, itaque scelerata, ut infinita illius clementia desinant, humiliter demissione exponere. At nunquid, praesertim illud orandi, invocandi immediate Deum, excludit aliud honorandi, colendi, invocandi Sanctos, praesertim? Anne mandatum honorandi primum parentes, reiicit mandatum aliud honorandi ceteros dignitate illustres? Praesertim colendi, invocandi Sanctos sua habet ista tempora, cum nempe recurrunt festis in illorum dicata honorem quo tempore precepto alitringimur illos colere, & adorare. Porro actus potissimum adorationis est oratio, & invocatio, quae illorum merita, virtuteque veneratur, nontraque infirmitatem, & subiectionem magnopere proteclantur, & recognoscimus, obsequium nostrum, & religionis officia illis impendimus. Vix enim explicari valet praesertim eos adorandi absque mandato eisdem invocandi: cum invocatio sit praecipuus adorationis actus, ut de adoratione Dei dictum est. Porro, dum eos adoramus, eorum merita, peculiarem illorum cum Deo amicitiam, intercedendi, impetrandi ab eodem beneficentia maximum eorum efficaciam confitemur. Sordet fidelis Dei clementia abusu est, incredibili perfidia Dei clementiam sceleribus, contrariis decipitur affectibus, sicut est ad omnia flagitia impotenter pertrahi relapsus iniquitate est: conscientiae suae monstrum spectrum contemplantis tremit, non audeat praesertim in celum oculos attollere, Deo se invisum, emendatione praesentia indignum recognoscit: suarum precum vim elevare sentit flagitia sua: hoc eodem tem-

pore Beatissimam Virginem, Angelum suum eundem, Sanctosque in caelo regnantes commendat: perpendit summa illis apud Deum pollicere virtute, efficacem esse eorum intercessionem, facultate illos quam semetipsum a Deo exaudiri. Quæro, si iste his in circumstantiis Beatissimæ Virginis, Sanctorumque negligens patrocinium, si eos invocare renueret, consideret ne meliori quo possit modo, quemadmodum lege naturali attingitur, sue salutis? Optime, inquis, ageret, semæque sibi unquam faceret, si reciperet se ad Beatissimam Virginis, Sanctorumque intercessionem; sed ad id non attingitur vi precepti, eo quod absolute a Deo impetrare gratiam valeat emendationis suæ. Ut latebram hanc, re, utinque occidamus, iterum querimus, si homo in gravissimi spirituali necessitate, æque in tua gratia laboris, discrimina constitutus, tenatur efficaciori modo quo valeat, sibi providere. Se indignum, ut exaudiat a Deo, æque sit una parte; ex altera Sanctissime Despare validissimum patrocinium, potentem Sanctorum intercessionem expectam habet. Si utrumque negligat, quis adfirmare audeat, sincero suæ salutis amore illum flagrare? Si hæc argumentatio, reponis; consideret; hic ad eum, ad eorum, ad aliquem rigidorem ordinem confugere deberet, ut efficacius sibi propicere. Apage nugas. Quicquid intra sui status & conditionis limites ex excipere adminiculo, illuc uti medius tenetur que securus ipsum ad finem conducunt; minime vero statum mutare. Eo autem gravior culpa est his in circumstantiis negligere Despare, Sanctorumque intercessionem, quo & facilius est ad eos confugere, & gravior utget eorumdem protectionis necessitas. Si quis regni maiestatis lætæ reus iudicium se obtinendi a Rege veniam patrii facinoris reputaret; haberet vero amicum Regi assidentem, eundemque voluntatis arbitrum; evaderet ne hic sollicita notam, si antea sui lumina apud Regem facilitate pollutis intercessionem respueret? Utique Deus non est sicut homo, qui peccatores, licet offensores dedignetur. Sed verum quoque habet, Deum facilius istorum quam peccatorum preces exaudire; atque istorum qui sibi arctioris amoris vinculo adherent, ut est Sanctissima Virgo, Sanctosque omnes in caelo regnantes, intercessionibus amovere. Hæc omnia eveniunt, vi precepti naturalis confugendum interdum ad Sanctorum patrocinium. Dum vero recurrunt istorum festa, præceptum urget

ecclesiasticum inclusum in mandato eadem festa servandi.

XXVIII. Officium. Si vigeret præceptum invocandi Sanctos, Confessarii interrogarent fideles, utrum opere impleverint eundem mandatum. Hoc autem nonquam præstant, nec fideles admonent, vel hortantur ad istius præcepti observationem. Huic obiectioni hoc præbet responsum laudatus P. Liberius, quod suis verbis expressum transcribere iuvat. «Continet hæc obiectio miserabilem illam doctrinam qua utentes nonnulli Casuistæ absterunt de medio plurimorum præceptorum istum, & induxerunt plures laxitates in via Domini, quibus debuit ostendi anathematibus. Plurima non obstant, sed æquæ sincere obligantia apud omnes, si considerando, & præsertim universales Confessarios esse, regula excausas. Plurima omittuntur in illo foro debita quædam prætextibus. Quis interrogat circa debita vantiam præcepti fidei, spei, caritatis, orationis, & similibus? Ergo non dantur hæc præcepta? Quis dicit? Regula in ris est, quod res lapsus, non factus, sunt iudicanda. Viden qui omnes viti delicti, piique nonnullorum Casuistarum animam legeant laxitatem? Ecclesia vero urget istius præcepti observationem, dum servata Sanctorum festa iubet.

XXIX. Officium iterum. Invocatio Sanctorum in propriam cedit utilitatem: quicquid autem commodo proprio renuntiare iure valet. Præterea præceptum illud observari nequit; siquidem invocandi essent omnes Sancti, quorum immensa est multitudo. Resp. Invocatio Sanctorum cultum eisdem tribuit, simulque invocanti auxilia imperat. Neutrum negligere fideles valent. Non cultum, quem ipsis deberi ultro fateantur omnes. Non auxilia ad salutem consequendam, quia his que ad salutem æternam viam inveniunt, non id renuntiare licite potest. Necessè haud est omnes Sanctos, led satis est aliquos invocare; dummodo nemo excludatur a cultu. Quid quod Ecclesia omnium Sanctorum festum instituit pravio iuliano, ut omnium simul memoria recolatur?

XXX. Postremo obicitur. Si que hæcenus dicta sunt, quidquam evincerent, consequeretur Sanctos dumtaxat celebrare invocandos fore, utpote maioris celebritatis ad id quod petimus, impetrandum. Tandem Sancti nobis non occurrunt, nisi in imaginibus. Has venerari non attingimus, ne que retinere. Ergo nec Sanctos eisdem re-

pra-

presentatos adorare. Resp. Div. Thomas in 1^a 2^a dist. xiv. quæst. 111. art. 2. ad 2. plures rationes asserit, quibus evincat inferiores quosque sanctos invocandos esse. Omnes quippe sunt amici Dei; consummata caritate eidem committunt. Deus lux Ecclesie falli nescia organo omnes Sanctos in electorum albo priores adorandos exponit, atque in istidem gloriam suam amplificare dignatur. Quo hoc pertinet? Eo sane ut nos excitet istorum exemplis ad certamina huius vitæ fortiter subeunda; atque ut efficacius ad id nos, qui ubique bonum proprium appetimus, inducat istorum intercessionem, atque mediationem plurima nobis impertire dona decrevit; quemadmodum, ut nos ad sui amorem, cultumque pertraheret, infinitam beatitatem, inique ipsius possessionem nobis adpromisit. Innumera illa prodigia Sanctorum ministerii prætrata, favores, & cunctis generis gratia perpetuis temporibus fidelibus concessa eorumdem opera, luce meridiana clarius evincunt, quam fit Deo invocatio Sanctorum accepta. Cum autem omnes Sanctos amicitiae ligamine Deo federatos esse Ecclesia declarat, quicquid eorum invocari potest: quia motus, proinde fidei providentia magis expedire iudicat, dona sua nobis concedere dignatur. Ad imagines Sanctorum quod attinet, negatur istorum imaginibus nostram ligatam invocationem esse. Quamquam enim imagines desunt, Sancti nihilominus invocandi sunt. Utrum postea imagines retinere; nedum venerari oportet, vi præcepti teneantur, infra dicturi sumus. Sane, si quis Catholicorum data opera imaginum cultum negligeret, hoc prætextu quod eorum nom non sit in mandatis, de fide suspectus haberetur, nec, accusatus, liber a tribunali sancte Inquisitionis abiret. Anne Ecclesia tot in Conciliis sacramentum imaginum cultum adversus omnium temporum hæreticos propugnasset, tantaque sollicitudine atque, templaque assueti careret, si indifferens omnino foret conceptus eisdem retinendi? Verum plura de hoc suo loco.

XXXI. Hæc sunt que cursum, & tumultuare iudicio sapientum subitico. Si maius occurreret otium, fortasse accuratius questionem hanc sub examen inducam. Plurima eorum que dicta sunt, ex laudato P. Liberio deservi: quod ideo dico, ne aliorum plumes exornare me velle quicquam suspicetur. Antequam prolixè disputationis finem impono, ultimo loco animadvertendum ex-

hibeo, quod ego, tametsi a multiplicandis sine urgenti ratione preceptis abstinere sim, ne magnum Christi blas in isto exasperare videar, & fideles legum multiplicitatem oneri gravare, in opinionem tamen admitterem præceptum invocationis Sanctorum propendisse: tum quod adductæ rationes id suadere mihi videntur, tum quod nullum novum onus Catholicis imponitur: re ipsa enim cultum, & invocationem præstatam opere implent, ac si leverimus mandato iniuncta esse esse; quin non raro & Sanctorum festa exactius servant quam dies dominicos; & frequentius ad Sanctos quam ad Deum interdum confugere solent: quamquam Sanctorum protectionem implorantes, coque contentes, Deum in Sanctis colant, & invocent. Quare non tam calcabis, ut Sanctos colant, & invocent, quam instructione egerent, ut modum, rationemque in eorumdem cultu, & invocatione servent. Admonendi itaque sunt, Christum Dominum viam esse per quam ad Deum persequendum est. Hic solus est, & unicus qui propriis meritis celorum ianuas, peccatis nostris occlusas, aperuit. Hoc in sensu solus, & unicus mediator est. Ceteri omnes Sancti, nec Beatissima Virgo excepta, eisdem meritis & fide impetrantur, & nobis celestia impetrant dona. Nec tamen hinc inferendum, ut quidam perperam arguantur, quod Sancti nequam dei mediatores secundarii. Nam si isti, virtute meritorum Christi, tamquam eisdem fideles ministri, & constantes, in certaminibus, calamitatibus, & adversis quibusque, ac in proprietatis amici, advocati, & mediatores inferiores communi Ecclesie voce nuncupantur; inferiore quidem ratione, & modo, led tamen ut secundarii mediatores a nobis colendi, & invocandi sunt. Inter hos omnes post Christum eminet Beatissima Virgo Maria, que est nostra secunda salutaris ancora, religiosum, & solarium nostrum, cuius invocationem, non modo similes, sed necessarium asserit P. Franciscus Suarez laudatæ diss. xxxiii. loc. 3. sub finem his verbis: *Sentit ergo Ecclesia Virginis intercessionem, & attentionem pro omnibus aliis sibi esse utilem, ac necessariam. Est ergo B. Virgo a nobis pro omnibus oranda.* Hinc etiam ob singularum suam eminentem dignitatem cultum peculiariter & proprium hyperdulæ sibi vendicat. Secundum Christum, & B. Virginem invocandi sunt etiam Sancti, ut in pluribus divina splendet maiestas, & ab omnibus laudetur. Amen.

CAPUT IX.

Pro omnibus vivatoribus orandum, etiam pro animabus in purgatorio detentis, quibus prodesse vivorum suffragia ostenditur.

I. A Deo compertum est pro omnibus qui in terris degunt, five fideles sint, five infideles, five amici, five inimici, five iusti, five peccatores, orandum esse, ut nec haeretici ipsi in discrimen vocare audeant. Textus quippe Scripturae divinae manifesti sunt. *Orate pro invicem, ut salvemini*: inquit Iacobus cap. v. *Obsecro primum omnium fieri observationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus*: Iudith D. Paulus *1. ad Timoth. 11.* Denique D. Mattheus Evangelista expresse praecipit pro inimicis orandum, ac si pro iis qui inimici non sunt, mandato non egeremus. *Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos*. Rationem tradit Angelicus Doctor 2. *2. quae. lxxxviii. art. 7.* Omnes sivequidem mortales tenemur amore caritatis diligere. Quemadmodum Christus pro omnibus mortuus est, ita pro omnibus est orandum. *Pro peccatoribus* (inquit Angelicus) *orandum, ut convertantur; & pro iustis, ut perseverent, & proficiant.*

II. A precibus nostris excluduntur beati, quia sunt in termino, in quo omni felicitate illis debita gaudent. Ob hanc contrariam rationem non licet pro damnatis preces fundere, quia & hi sunt in termino propriae damnationis, ubi nulla spes salutis adest: unde frustranea essent orationes nostrae pro illis, & ex errore proficerecentur; quasi illorum damnatio non esset aeterna. Pro omnibus tamen defunctis fidelibus orandum quos certo nobis non constat in peccato mortali decessisse. Haec omnia communia sunt.

III. De animabus in purgatorio detentis controversia est Catholicis inter & haereticos. Lutheranis, & Calvinianis negant suffragia nostra defunctis prodesse. Praecursores huius erroris habuerunt Arianos, alioque, quos refert Epiphanius *heres. lxxv.* Quoniam vero Doctores catholici abique numero lato calamo suffragia vivorum defunctis prodesse strenue demonstrantur; idcirco paucis rem hanc perstringam. Et primum suffragia nostra defunctis prodesse clare habetur in *Lib. II. Machabaeorum cap. xxi.* ubi de Iuda Machabaeo sic legitur: *Duodecim millia*

drachmas argenti misit Ierusalem offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, bene, & religiose de resurrectione cogitans. Nisi enim eos qui occiderant, resurrexissent speraret; suffragium videretur, & vanum orare pro mortuis. Et quia considerabat quod his qui compietate damnationem acciperent, optimum haberet repositam gratiam. Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur. Ut ab hoc textu adeo explorato se expediant Lutheranis, negant librum hunc libris divinis authenticis accensendum esse. Quoties documenta quae ad illorum refutandos errores adducimus, adeo pervia sunt, & comperta, ut nulla cavillatione eludi queant, fracta fronte sacros libros tamquam supposititios & apocryphos calumniantur. Verum Ecclesia catholica Dei spiritu directa declaravit, perenni Patrum traditione librum hunc divinum esse.

IV. Evincitur ratione sententia catholica. Ecclesia sive militans, sive triumphans unum corpus constituit, ut dictum est supra, cuius caput est Christus. Ergo omnia membra & invicem, & cum capite communicare debent, ut ait Apostolus *1. Cor. cap. xii.* Invicem sollicita sunt membra, & si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra. Si itaque anima purgatorii sunt Ecclesiae membra, suntque nobiscum, & cum Deo fide, spe, & caritate coniuncta; consequitur ut viventes debeant eiusmodi defunctas animas iuvare; quemadmodum unius corporis membrum adiuvat alia membra. Hunc influxum unius membri in alia eiusdem corporis membra supra latius explicimus. Accedit universalis praxis Ecclesiae, cuius nomine Sacerdotes omnes in Missae Canone orant pro defunctis. Solent quoque afferri innumere earumdem animarum apparitiones, & revelationes, quibus palam factum est vivorum suffragia liberatas has animas fuisse. Omnes qui narrantur, non esse authenticas vel ipse concesserim. At omnes ut apocryphas reicere stultitia non caret.

V. Opponunt haeretici illud Apocalypsis v. *Beati mortui qui in Domino moriuntur: opera enim illorum sequuntur illos*: & illud ad Galatas vi. *Quis enim homo seminaverit, hoc metet*: tandem illud II. *ad Cor. v.* *Omnes nos oportet manifestari ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit*. In his locis monem haberi de vita aeterna, docet D. Thomas in *II. 2. dist. xlv. quae. 11. art. 1.*

ad 1. Sed aliud est, quemquam suis meritis consequi debere aeternum praemium; aliud longe diversum, peccatum debitum aliorum solutione remitti posse. Quae doctrina aliis conceptis divinae Scripturae testimonio confirmari potest. Nam D. Paulus *1. ad Cor. xv.* *Quid facient qui baptizantur pro mortuis, si mortui non resurgunt?* Duplici interpretatione hunc textum exponit Angelicus hic lect. 4. *Si oratio unius prodest alteri, quare non etiam baptizantur pro mortuis, si mortui non resurgunt?* Una est, quod opera quae faciunt vivi, profunt mortuis propter unionem caritatis, & fidei: & ideo non profunt nisi illis qui decedunt cum caritate, & fide: unde infidelibus nec oratio, nec baptizantur vivorum profunt; tamen oratio prodest illis qui sunt in purgatorio. Alia responsio, & melior: quia bona opera valent mortuis, non solum ex vi caritatis, sed etiam ex intentione facientis. Sicut, si ego dicerem praestertim pro aliquo qui est in purgatorio, qui tenebatur decere, ut satisfaciam pro eo; valeo quidem quantum ad satisfactionem solum illi pro quo dico. Si plura cupis, consule Angelicum ipsum loc. cit. Neque opponant haeretici nullius ponderis esse D. Thomae auctoritatem, cum sit Auctor recentior. Quoniam eodem sensu loquuntur antiquiores Patres: Nam Cyrillus Ierolymitanus *catechesi v.* inquit: *Oramus pro omnibus qui inter vitam sancti sunt, credentes magnum esse meritum condignum; vel potentia, sicut est amicitia, si sit meritum congrui, quo Deus obligatus ex gratitudine praemiis. Imperatio autem non obligat Deum ex iustitia; sed petitum obinet ex sola liberalitate largientis.* Oratio, & quodlibet aliud opus bonum triplicem habere effectum potest, meritum, satisfactionem, & impetrationem. Duplex autem distinguunt Theologi meritum, de condigno, & de congruo. Hoc meritum fundatur in caritate. Qui orat, bonumque operatur, si gratia divina ornatus est, atque adeo caritate ardet, orans sibi de condigno praemium vitae aeternae meretur. Hoc tamen praemium, cum sit infiniti valoris, nequit iustis aliis de condigno mereri. De congruo tamen hoc praemium, nempe gratiam, & beatitudinem, aliis obtinere valet. Quoniam meritum illud in liberalitate concedentis, & in amicitia cum orante fundatur. Hinc patet clarior explicatio illius textus: *Opera enim illorum sequuntur illos*: quia quicque sibi tantum de condigno, seu ex iustitia, mereri potest aeternam mercedem; aliis vero solummodo de congruo, ut dictum

pro se, five pro aliis; orant tamen tum pro vivis, tum pro defunctis, impetrando aut peccatorum remissionem, aut peccatorum veniam. Imperatio sola mittit liberalitate concedentis. Et quia Deus, ut sua iustitia locum habeat, non semper exaudit beatorum preces pro defunctis sibi oblatis; idcirco Sancti conditione appointa, nimirum si divina iustitia congruat, pro defunctis orant; & sic purgatorium non evacuat. Brevius: simplex muliercula non ita pridem sapenda cuidam simile argumentum obicienti respondit: Purgatorium nunquam evacuat: quia quotidie animarum plures illinc exeunt, & quotidie plures illic ingrediuntur. Hoc naturali simplicique responso os turgidi, quovis sapientis femella obfluxit. Nullum vivorum cum mortuis civile commercium; at mutua inter illos communicatio fidei, spei, & caritatis. His factis iunguntur vinculis, quibus unum corpus, & unam Ecclesiam, vario fuita distingunt, efficiunt: atque adeo viventes, cum sint in statu merendi, satisfaciendi, & impetrandi, defunctis extrema calamitate afflictis succurrere valent.

XII. Ut clarior quae dicta sunt percipiantur, doctrinam D. Thomae huc transcribere iuvat. Inquit ille in IV. dist. xlv. quae. 11. art. 1. quae hunc. 1. *Mertum Deum obligat ad sui remissionem ex iustitia. Iustitia, si est meritum condignum; vel potentia, sicut est amicitia, si sit meritum congrui, quo Deus obligatus ex gratitudine praemiis. Imperatio autem non obligat Deum ex iustitia; sed petitum obinet ex sola liberalitate largientis.* Oratio, & quodlibet aliud opus bonum triplicem habere effectum potest, meritum, satisfactionem, & impetrationem. Duplex autem distinguunt Theologi meritum, de condigno, & de congruo. Hoc meritum fundatur in caritate. Qui orat, bonumque operatur, si gratia divina ornatus est, atque adeo caritate ardet, orans sibi de condigno praemium vitae aeternae meretur. Hoc tamen praemium, cum sit infiniti valoris, nequit iustis aliis de condigno mereri. De congruo tamen hoc praemium, nempe gratiam, & beatitudinem, aliis obtinere valet. Quoniam meritum illud in liberalitate concedentis, & in amicitia cum orante fundatur. Hinc patet clarior explicatio illius textus: *Opera enim illorum sequuntur illos*: quia quicque sibi tantum de condigno, seu ex iustitia, mereri potest aeternam mercedem; aliis vero solummodo de congruo, ut dictum

est. Porro hoc est meritum inter, & orationem discernere, quod meritum in iustitia ad premium situm est, & quidem perfecta, si meritum fit de condigno; imperfecta vero, si meritum fit de congruo: oratio autem pro suo fundamento solum habet liberalitatem illius qui oratur. Quapropter & beati, & peccatores, quamquam mereri nequeant, impetrare valent. Distinguitur quoque meritum ab impetratione: quod meritum, sive de congruo, sive de condigno, in eo solum reperitur qui gratia sanctificante ornatus est; impetrare vero peccatores etiam possunt, ut docet Augustinus tract. xiv. in Ioannem. *Si peccatores non exaudiret Deus, frustra Publicanus dixisset: Domine, propitius esto mihi peccatori.* Ex quibus colligitur orationem sive vocalem, sive mentalem, cum opus laboriosum fit, satisfaciendi vim habere, si ab homine iusto proficiatur, quemadmodum & merendi. Hi tamen duo effectus cuilibet operi bono quod iustus elicit, convenire possunt, & reapse conveniunt, si ceterae conditiones adfint ad meritum necessariae. Proprius autem effectus orationis est impetratio. In Scriptura dicitur, bonam esse orationem quam ieiunium, & elemosyna comitantur. Quoniam ieiunium, & elemosyna sunt dispositiones ad facilius obtinendum id quod petitur oratione. Ex quibus inferitur, orationem, & quodlibet aliud opus bonum applicari posse in suffragium defunctorum, pro ut habet rationem satisfactionis, & impetrationis; quamquam non possit sub ratione meriti.

VIII. Quaest. I. *Profuit ne infallibiliter eiusmodi suffragia quae animabus purgatorii applicantur?* Resp. Adfirmant Suarez de peccat. disp. xxvii. sect. 3. num. 3. Lugo disp. xxvii. de peccat. sect. num. 5. quin necessaria sit nova Dei acceptio. Negant autem Medina tract. 111. de satisfactione quest. 11. & 111. Corduba de indulgentiis quest. v. ad 8. Salmanticenses denique tract. xxi. cap. ix. punct. 5. §. 2. num. 86. media via incedunt, docentque suffragia fidelium oblata pro defunctis infallibiliter habere ex Dei lege quod minuant penas eorum; minime vero quod eos absolvant a tota poena, etiam si condigna sint, & redundantia. Res tanti non est ut longiore requiratur discussione. Quemadmodum ex divina lege habetur quod haec suffragia defunctis profint, ita ex divina voluntate pendet eorumdem efficacitas. Quoniam Deus eadem applicat, prout magis vel minus capax est anima illa pro qua satisfac-

tionem constituta sunt, inquit ille paulo post, suffragia pecuniaria, & specialia in Ecclesia. Si vero suffragia considerentur ut impetratoria, tunc aequae profint pluribus ac paucis: quia impetratio fundatur in sola Dei liberalitate, ut idem Augustinus docet loc. cit. Si vero suffragiorum consideretur secundum quod valent ex virtute caritatis intentis membra Ecclesiae, suffragia pro multis facta tantum singulis profunt, ac si pro uno tantum forent: quia caritas non minuitur, si dividatur effectus eius in multos, immo magis augetur: & similiter etiam gaudium, quando pluribus est commune, fit maius, ut dicit Augustinus VIII. Confess. & sic de uno bono facto non minus laetatur multi in Purgatorio quam unus. Oratio ergo, non quatenus est opus personale, & satisfactorium, sed ut est impetratoria, aequae pluribus, ac paucis prodest.

X. Quaest. III. *Quae annorum spatia detineantur in purgatorio animae illae pro quibus nulla offeruntur suffragia?* Resp. P. Dominicus in 1°. Sent. dist. xix. quest. art. 2. in fine haec scribit. „ Clementia Dei non fert multo tempore amicos suos a suo conspectu cohibere; & ideo sapientissima eius providentia fuit illas penas ad eos expurgandos insinuerit quae brevi tempore possent animas illic repurgare: nam cum illa sapientia sint supernaturalia, quae subiectum corrumpere non possunt, potuit quamcumque temporis longitudinem accumulatis penis supplere. Quapropter credendum, nunquam aliquem in purgatorio viginti annis extitisse, immo, ut mea sententia, non, nec decem. Nam, cum nemo illic sit, nisi Dei amicus, contritio eius, & post Christum passum sacramenta, & suffragia, & bona quae egit opera, ad emulsiorem est satisfactionis accepta. In summa non est credibile ut quos poenarum acumulatione expedit Deus brevius inde potuit, & temporis prolixitate detineat. „ Quam doctrinam repetit ibi dist. xxi. quest. 11. art. 1. concl. 1. Salmanticenses tract. xxi. cap. i. punct. 5. §. 2. num. 99. hanc Dominici Sorto sententiam manifeste fuisse damnatam ab Alexandro VII. in proposito xlii. *Annuum legatum pro anima relictum non durat plus quam per decem annos.* „ In qua propositioe (inquunt laudati Patres) virtualiter damnat Pontifex praedictam Sorto sententiam; cum illa innixus, prohibita tam propositionem absque dubio, quicquam tenuit, protulerit. „ Tanta ne connexio

est, tamque evidens propositioe damnatae inter Sorto sententiam, & specialia in Ecclesia. Sed propositioe suam damnatam protulerit? Ponamus hypotheticam, animarum poenas quinquenni intervallo conclusi. Sempronius legat in perpetuum unam Missam. Quae, quoad, ratione relictis ad quinquennium potest legatum istud? Nec enim quinquennio evacuat purgatorium. Quin si vel solo biennio finem haberent animarum tormenta, non propterea vacuum purgatorium remaneret; cum quotidie in illum animae plures descendant. Sempronius ergo, licet periculosus, ne non ultra quinquennium detineatur fore in purgatorio carcere, insituit tamen legatum perpetuum in suffragium defunctorum tum iuxta posteritatis, quam sperat duraturam usque ad mundi finem, tum aliorum qui sunt, & qui erunt in purgatorio. Ideo ne iure Theologus poterit ad solum quinquennium reducere legatum istud? Nemo sane mentis hoc dixerit. Nulla igitur inter Sorto sententiam & thesum scriptam connexio. Quapropter fallior ne sit censura in sententiam Sorto lata, an Sorto sententia, aliorum esto iudicium. In votis minime est Sorto sententiam propugnare; sed tantummodo a censura damnationis vel virtualis eam vindicare. Quoniam annui legati diuturnitas, non a multitudinis annorum quibus animae in purgatorio torquentur, sed a sola legantis voluntate pendet. Disparata ergo haec duo cum sint, perperam Salmanticenses unum ex altero consequi indubie assererant. Ad veritatem porro sententiae Sorto quae attinet, alio nihil certi haec in re constitui posse, cum sit arcuatum soli Deo notum. Coniunctura, & congruentia quae P. Sorto adducta contra diuturnam animarum detentionem in purgatorio, minus forte insperanda sunt quam non paucae apparitiones revelatione quae obrundantur. Hinc tenent inferre minime volo quod rationes P. Sorti relictas aliquid debentur temporis spatium nobis notum. Sed ne quae apparitiones obiectae solidius concludunt integris seculis torqueri praefatas animas. Quin, si coniecturis dandum quidquam esset a Sorto indicatis, rationabilior videtur opinio quae breviter tempus quam diuturnitatem poenarum defendit. Malignam in mortuos Dei liberalitatem, nimirumque redundantem in vivos, depradicare videtur recentiores. Utique iuxta multitudinem peccatorum longiores laere poenas debent animae illae, led diuturnitas haec supplicii atrociori severitate compensari potest, ut divina iustitia

est, tamque evidens propositioe damnatae inter Sorto sententiam, & specialia in Ecclesia. Sed propositioe suam damnatam protulerit? Ponamus hypotheticam, animarum poenas quinquenni intervallo conclusi. Sempronius legat in perpetuum unam Missam. Quae, quoad, ratione relictis ad quinquennium potest legatum istud? Nec enim quinquennio evacuat purgatorium. Quin si vel solo biennio finem haberent animarum tormenta, non propterea vacuum purgatorium remaneret; cum quotidie in illum animae plures descendant. Sempronius ergo, licet periculosus, ne non ultra quinquennium detineatur fore in purgatorio carcere, insituit tamen legatum perpetuum in suffragium defunctorum tum iuxta posteritatis, quam sperat duraturam usque ad mundi finem, tum aliorum qui sunt, & qui erunt in purgatorio. Ideo ne iure Theologus poterit ad solum quinquennium reducere legatum istud? Nemo sane mentis hoc dixerit. Nulla igitur inter Sorto sententiam & thesum scriptam connexio. Quapropter fallior ne sit censura in sententiam Sorto lata, an Sorto sententia, aliorum esto iudicium. In votis minime est Sorto sententiam propugnare; sed tantummodo a censura damnationis vel virtualis eam vindicare. Quoniam annui legati diuturnitas, non a multitudinis annorum quibus animae in purgatorio torquentur, sed a sola legantis voluntate pendet. Disparata ergo haec duo cum sint, perperam Salmanticenses unum ex altero consequi indubie assererant. Ad veritatem porro sententiae Sorto quae attinet, alio nihil certi haec in re constitui posse, cum sit arcuatum soli Deo notum. Coniunctura, & congruentia quae P. Sorto adducta contra diuturnam animarum detentionem in purgatorio, minus forte insperanda sunt quam non paucae apparitiones revelatione quae obrundantur. Hinc tenent inferre minime volo quod rationes P. Sorti relictas aliquid debentur temporis spatium nobis notum. Sed ne quae apparitiones obiectae solidius concludunt integris seculis torqueri praefatas animas. Quin, si coniecturis dandum quidquam esset a Sorto indicatis, rationabilior videtur opinio quae breviter tempus quam diuturnitatem poenarum defendit. Malignam in mortuos Dei liberalitatem, nimirumque redundantem in vivos, depradicare videtur recentiores. Utique iuxta multitudinem peccatorum longiores laere poenas debent animae illae, led diuturnitas haec supplicii atrociori severitate compensari potest, ut divina iustitia

est, tamque evidens propositioe damnatae inter Sorto sententiam, & specialia in Ecclesia. Sed propositioe suam damnatam protulerit? Ponamus hypotheticam, animarum poenas quinquenni intervallo conclusi. Sempronius legat in perpetuum unam Missam. Quae, quoad, ratione relictis ad quinquennium potest legatum istud? Nec enim quinquennio evacuat purgatorium. Quin si vel solo biennio finem haberent animarum tormenta, non propterea vacuum purgatorium remaneret; cum quotidie in illum animae plures descendant. Sempronius ergo, licet periculosus, ne non ultra quinquennium detineatur fore in purgatorio carcere, insituit tamen legatum perpetuum in suffragium defunctorum tum iuxta posteritatis, quam sperat duraturam usque ad mundi finem, tum aliorum qui sunt, & qui erunt in purgatorio. Ideo ne iure Theologus poterit ad solum quinquennium reducere legatum istud? Nemo sane mentis hoc dixerit. Nulla igitur inter Sorto sententiam & thesum scriptam connexio. Quapropter fallior ne sit censura in sententiam Sorto lata, an Sorto sententia, aliorum esto iudicium. In votis minime est Sorto sententiam propugnare; sed tantummodo a censura damnationis vel virtualis eam vindicare. Quoniam annui legati diuturnitas, non a multitudinis annorum quibus animae in purgatorio torquentur, sed a sola legantis voluntate pendet. Disparata ergo haec duo cum sint, perperam Salmanticenses unum ex altero consequi indubie assererant. Ad veritatem porro sententiae Sorto quae attinet, alio nihil certi haec in re constitui posse, cum sit arcuatum soli Deo notum. Coniunctura, & congruentia quae P. Sorto adducta contra diuturnam animarum detentionem in purgatorio, minus forte insperanda sunt quam non paucae apparitiones revelatione quae obrundantur. Hinc tenent inferre minime volo quod rationes P. Sorti relictas aliquid debentur temporis spatium nobis notum. Sed ne quae apparitiones obiectae solidius concludunt integris seculis torqueri praefatas animas. Quin, si coniecturis dandum quidquam esset a Sorto indicatis, rationabilior videtur opinio quae breviter tempus quam diuturnitatem poenarum defendit. Malignam in mortuos Dei liberalitatem, nimirumque redundantem in vivos, depradicare videtur recentiores. Utique iuxta multitudinem peccatorum longiores laere poenas debent animae illae, led diuturnitas haec supplicii atrociori severitate compensari potest, ut divina iustitia

ria plene satisfacta brevi remaneat. Quo profecto non incongrue ratiocinatur Soto, non esse videlicet verisimile quod Deus infundit miseris tanto tempore sua presentia, suone vultu privare velit sponsas illas quas æterno amoris fodere sibi copulatas habet, quæque erga ipsum summo amore ardent. & ab eodem summo opere amantur. Quare veritas, posita altera quod divina iustitia brevi tempore satisfieri valeat, aucto peccatorum rigore, potius favet opinioni quæ creditur plura lastra non esse cruciandas animas illas, quam contrariæ, quæ ad secula usque supplicia hæc prorahit, & durationem extendit. Hinc est quod D. Thomas docet, animabus quæ nallum hic in terris benevolam iustitiam habent, applicari a Deo sacrificia oblata pro illis quæ aut non indignæ, aut incapaces non sunt talis beneficii. Credibile tamen est, (inquit Angelicus in IV. dist. xlv. quest. 11. artic. 4. questione, 3. ad 2.) quod pro divinum misericordiam, si aliquid de socialibus suffragiis ipsæ hinc pro quibus fuerint, ut scilicet eis non redigant, aliis dispenferit, pro quibus non fuerint, si eis indignæ, ut patet per Demasium in sermone de dormientibus sic dicentem: Deus tanquam iustus committitur impotenti possibilitatem, tanquam suscipiens vere defectum commutationem negotiabitur: que quidem negotiatio attenditur, quod id quod desit uni, alteri supplet. Nihil tamen certi hac in re constitui potest, aut definiti. Sed ex meritis coniecturis divinarum licet, quid magis congruat divinæ misericordiam: quæ, si velin peccatores dives est, ditissima, & ostiosissima hanc credenda est erga animas illas quæ sibi consummata caritate coniunctæ sunt.

CAPUT X.

Qui orare debeant, & quorum orationes certo exaudiuntur.

QUI omnium consensu orare nequeunt, sunt divinæ personæ ut divinæ sunt, quæ nullum habent superiore quem orare valeant. Oratio autem actus religionis est, qui ab inferiore erga superiorem exercetur. Christus autem Dominus, cum ratione humanitatis inferior sit Deo, & se ipsum ut Deum, & alias divines personas orare valet. Et re ipsa pro nobis in celo interpellat. Semper vivens ad interpellationem pro nobis. Hebr. v.

II. Quæst. I. Utrum peccatores orare debe-

ant, & exaudiuntur a Deo? Resp. Sermo haud est de peccatoribus qui in publicis ministeriis nomine Ecclesiarum orant. Exploratum est enim illis & orare debere, & impetrare aliquid a Deo iis pro quibus orant. Peccatores quoque privatos orare debere certum est. Quod autem ad impetrationem attinet, docet Angelicus 2. 2. quæst. lxxxiii. artic. 16. quod si peccator quidquam a Deo petat secundum desiderium peccati, nunquam exauditur ex misericordia, sed interdum ad vindictam; ut dum quis vindictam de inimico a Deo postulat, quam Deus in peccati peccatorum criminum permittit. Peccatores quoque qui re ipsa flagrant iniquitatis amore, affectumque solvent erga pravos consuetudines, non exaudiuntur, nisi forte in vindictam. Quapropter dicebat David Psalm. lxxv. Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudit Dominus. Contra vero peccatores qui peccatum detestantur, pioque desiderio affliguntur, plerumque quod petunt impetrant. Sic exaudiri fuerit Manasse, Publicanus, mulier peccatrix, latro, & innumeri alii. Hæc per tinent illud: Omnis qui invocaverit nomen Domini, servus erit. Nec offuscit, peccatores destrictos esse gratia sanctificantem; quoniam hinc tantum inferitur eorum orationem non esse meritoriam; non autem quod non sit impetratoria. Iam dictum est supra, posse orationem esse impetratoriam, ut est hoc peccatorum penitentium, quin sit meritoria; & e contrario posse esse meritoriam quod sit impetratoria, ut est oratio iusti qui implorat aliquid ei minime congruens: quo modoravit Paulus II. Cor. xii. ut a se Deo auferret stimulum carnis, quod non obtinuit: & tamen eius oratio fuit vitæ æternæ meritoria. Id etiam accidit, dum iusti orant pro aliis: licet enim sepe non impetrent quod petunt; oratio tamen eorum est meritoria. Sæpe autem est meritoria simul, & impetratoria, ut danti iustus petit vitam æternam suo tempore sibi dandam: meretur etenim simul, & impetrat vitam æternam. Peccatores autem, utpote delicti gratia sanctificantem, nequeunt fundere preces meritorias, sed tantum impetratorias. Exscribam verba Angelici. In peccatore duo sunt consideranda, scilicet natura, quam diligit Deus, & culpa, quam odit. Si ergo peccator orando aliquid petat, in quantum peccator, id est secundum desiderium peccati, in hoc a Domino auditur ex misericordia, sed quandoque auditur ad vindictam. . . . orationem vero peccatoris ex bonæ naturæ desiderio procedentem Deus audit, non

quæ sit iustitia, quia peccator hoc non meretur, sed ex pura misericordia; observatis tamen quatuor premisis conditionibus, ut scilicet pro se petat, necessaria ad salutem, pie, & perseveranter. loc. cit. Hæc conditiones conferunt ad rectam intelligentiam illius propositionis allati textus: Orationem peccatoris ex bonæ naturæ desiderio procedentem Deus audit. Quæ propositio, ut animadvertunt etiam Franciscus Suarez, & Sylvius in commentariis ad hunc articulum, non est ita accipienda, quasi oratio bonæ naturæ virtus edita salutaris sit, sed Deo gratia in ordine ad salutem æternam spiritualem. Patet siquidem Angelicum ex adiectis conditionibus pie, & perseveranter sermone habere, & pia affectione, seu actuali Dei illustratione, & pia preventione, & penitentiam anhelante: quapropter art. 15. statuit, ipsum orare esse quoddam donum Dei. Opposit ergo naturam culpæ, ut ex integro textu colligatur, non gratiæ.

III. Obicies. Ioannes cap. ix. inquit: Scimus quia peccatores Deus non audit. Et Proverb. xxviii. Qui declinat aures suas, ne audiat legem, iratio eius erit execrabilis. Resp. D. Thomas loc. cit. sibi opponit eiuſmodi textus, quibus licet responderet. Dicendum, quod, sicut Augustinus dicit super Ioannem (tract. xlv.) illud verbum est cæci adhuc inuncti, id est nondum perfecte illuminati; & ideo non est ratio: quamvis possit verificari, si intelligatur de peccatore, in quantum est peccator: per quem etiam in eadem oratio eius dicitur execrabilis. Etiam ergo ille peccatorum a cæco non est absolute verum. Si enim peccatores non exaudiret Deus, inquit Augustinus loc. cit. frater dixisset Publicanus: Dominus, propius esto mihi peccatoris. Vel, si velinus asserere sententiam cæci veram esse, intelligenda est de peccatore, ut peccatore perente ut Deus testificetur aliquid saluum, videlicet quod peccator bonus sit; quod fieri nequit. Hac ratione explicanda est altera auctoritas, nempe orationem illius peccatoris esse execrabilem, qui oblinato animo in peccato perleverat.

IV. Quæst. II. Sunt ne invocanda anime in purgatorio existentes, ut pro nobis orent? Resp. Adfirmant plures gravissimi Theologi. Bellarminus Lib. II. de Purgat. cap. xv. Franciscus Sylvius in supplement. III. Part. 2. lxxi. art. 5. Lessius Lib. II. cap. xxxvii. dub. 5. number. 23. Layman tract. 1. cap. 1. number. 5. Bonacina de Hor. canon. quæst. 1. punct. 1. Caltoplaus tract. vii. disp. 1. punct. 4. &

alii. Bellarminus probat hanc sententiam, D. Thomæ rationes consultant. Quamquam, inquit, D. Thomas contrarium doceat, eius rationes non convincunt. Non prima, quod nempe Deum non vident: quia tempore veteris testamenti orabant sancti defuncti pro vivis; cum tamen nec ipsi Deum viderent. Neque secunda, quia sunt in tormentis: quoniam dives orabat in inferno pro fratribus suis. Non tertia, quod sint nobis inferiores: tum quia nos oramus pro Episcopis, & Pontificibus: tum etiam quia licet purgatorii anime sint nobis inferiores ratione peccatorum, superiores tamen sunt ratione gratiæ, & caritatis, in qua confirmate reperitur. Tandem prole oratio possunt: ergo etiam pro nobis.

V. Oppositam sententiam defendit D. Thomas 2. 2. quæst. lxxxiii. art. 4. ad 3. & art. 11. ad 5. & in IV. dist. xv. quæst. iv. art. 5. ad 2. Sylvester verb. Oratio. Torre 2. 2. quæst. lxxxiii. art. 4. disp. 6. Ioannes a S. Thom. disp. xxvi. art. 8. Navarrus in Manual. cap. 1. de orat. num. 22. Alensis IV. Part. quæst. xxvi. memb. 3. art. 5. §. 1. Abulensis in cap. vii. Matr. Prado Tom. II. cap. xxx. quæst. xv. Antonius I. Part. Lib. IX. cap. x. quæst. x. Antonius a Spiritu sancto IV. Part. tit. v. cap. 111. §. 2. Salmanticenses tract. xxi. cap. ix. punct. 3. §. 2. num. 24. & D. Thomas loc. cit. art. 4. ad 3. hæc scribit. Dicendum, quod illi qui sunt in hoc mundo, aut in purgatorio, nondum fruuntur visione Dei, ut possint cognoscere ea que nos cogitamus, vel dicimus; & ideo eorum suffragia non impetrantur obediendo, sed a vivis personis colloquendo. Deinde art. 11. ad 3. illi qui sunt in purgatorio, licet sint superiores nobis propter impeccabilitatem, sunt tamen inferiores quoniam ad penas quas patiuntur: & secundum hoc non sunt in statu orandi, sed magis ut oretur pro eis. Igitur anime degentes in purgatorio preces nostras non audiunt, nec agnoscunt: carent enim visione Dei, in quo possunt preces, & egelant nostram agnoscere. Porro frustra eos imploramus, qui nos audire nequeunt. Hoc nobis heterodoxi obiciunt argumentum respectu Sanctorum in celo regnantium. Cui nos respondemus, Sanctos in celo latentes reple agnoscere preces nostras sive in verbo, sive alia ratione. Debent ergo & contrariæ sententiæ patroni modum assignare quia anime purgatorii nostras agnoscunt preces: alioquin semper confisset doctrina D. Thomæ, quod frustra oratur ille qui orantem audire nequit. Accedit quod rationis congruente non videtur, reum preces fundere ad Regem

pro aliis eo ipso tempore quo ipse detinetur in carcere ad persolvenda debita contracta ob offensas Regi illatas. Postremo Ecclesia nunquam conluevit preces suas dirigere ad animas purgatorii, ut pro nobis orent; quod argumento est, ipsam sentire prelatas animas pro nobis orare non posse.

VI. Ad obiecta adversariorum facilis est responsio. Primum est. In veteri testamento referunt patres orasse provivis, dum extabant in limbo. Ut clarior evadat responsio, observandum, aliud esse quod animæ defunctorum orant pro populo universo, & in communi, ex nocturna, antequam decederent, habita; & aliud longe diversum, eas orare ut a viventibus interpellatas pro hoc vel illo. Primum non negatur. Sic Moyses, Ieremias, alique patres pro populo orarunt vi nocturne quam habuerunt, dum in vivis erant. Ad secundum, idem dicendum de divite orante in inferno pro fratribus suis: istius tamen oratio vera non fuit; sed naturalis quedam, & violenta exclamatio. Nec enim damnati velle bonum possunt vel fratribus, ut cuiquam. Ad tertium dicimus, vetum esse nos orare pro Episcopis, & Pontificibus: quia licet inferiores simus ratione dignitatis, & gradus, sumus tamen viatores, & in statu orandi. At animæ purgatorii non sunt in statu orandi, ut dictum est, quatenus a nobis interpellate, quia nequeunt nostras agnoscere supplicationes. Cogitatur quæ avertit D. Thomas, non seorsim accipiende sunt, sed coniunctim, simulque unitæ. Quare unica fere ratio cur animæ purgatorii non orent pro viventibus, sigillatim est, quia eas latent istorum supplicationes, & egestates. Hæc tamen adeo luceleata non sunt, ut probabilitatem adverte sententie negemus: potissimum quod D. Thomas, ut optime advertit Sylvius, non ex iustitio rem hanc discussit. Porro licet animæ prelate non orent pro aliis ob rationem allatam; certum tamen nobis videtur quod orent pro seipsis: quoniam potissima, & fere uni-

ca ratio cur pro nobis non orare diximus, est, quod ignorent supplicationes nostras. At eas minime latent proprie calamitates; arque adeo divinam clementiam exorare valent. Et quamquam in carcere sint ad solvendum debitum, nil obstat quin ad divinam se recipere clementiam valeant. Hanc opinionem defendunt Ioannes a S. Thoma, Torre, Layman, Salmanticenses, Palaus, & alii.

VII. Angelos, Sanctosque in celo regnantes orare posse pro nobis viatoribus, & quod re ipsa orent, non modo generatim, sed sigillatim, etiam certum est, & ex iis quæ dicta sunt, constat. Orant autem & petendo quæ nobis profutura vident, & nostras preces Deo offerendo. Nec obstat quod beati sciunt quæ Deus facturus est, & an exauditur sit preces hominum; atque adeo superfluum fore eorum intercessionem. Quoniam non est exploratum, respecta omnia esse beatis quæ aliorum statum minime pertinent. Quæ de re consule D. Thomam I. Part. quæst. cxlii. art. 8. Caietanum 2. 2. quæst. lxxxviii. art. 4. & III. Part. quæst. x. art. 2. Quando agnoscitur quæ Deus concessurus, aut negaturus petentibus est, tum simplici affectu, & conditionato Deum orant, quemadmodum oravit Christus, ut liber a morte crucis evaderet. Quod damnati non orant oratione vera; quæ ex fide, & pia affectione proficitur, iam diximus supra, ubi indicatum est, damnatos interdum quedam a Deo petere, ut petierant sibi tribulationem, quæ petitiones haud sunt orationes dicende.

VIII. Omnes denique viatores, sive iusti, sive peccatores, orare valent. Istorum orationes semper a Deo exaudiuntur, nisi vel ras quæ petitur, incongrua sit, minuique expediens divinæ gloriæ; vel orans obicem ponat, deficiatque aut in fide, aut in perseverantia. Ne multa. Si oratio quatuor assignatis conditionibus ornata sit, semper impetrat quod petit.

DISSERTATIO II.

DE

HORIS CANONICIS.

CAPUT I.

Propositiones damnatæ reconfentur.

IN die Palmorum recitans officium paschale satisfaci præcepto. Alexander VII. prop. 34. Unico officio potest quis satisfacere dupli præcepto pro die presenti, & crastino. Idem prop. 35.

Restitutio a Pio V. imposta Beneficiariis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam iudicis, eo quod sit pæna. 20.

Fluens capellaniam collativam, aut quodvis aliud beneficium ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfaci suæ obligationi, si officium per alium recitet. 21.

Restitutio fructuum ob omissionem horarum suppleri potest per quascumque elemosinas quas ante Beneficiarius de fructibus suis beneficij fecerit. 33.

Qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas horas, ad nihil tenetur: quia pars maior trahit ad se minorem. 54. Innocentius XI.

PROPOSITIONES LXXV.

P. Thomas Tamburinus Lib. I. in Decalog. cap. vii. §. 7. verò. Beneficiarius num. 1. & 2. Dicemus infra Lib. II. Beneficiarium tenere beneficium possidentem non obligari ex probabilis sententia ad horas canonicas persolvendas. Quid ergo erit, si quando, omnibus expensis, ambigatur utrum beneficium sit tenue nec ne? Resp. Puto probabilis cum Valquez obligari, & irem probabilis non obligari cum Caramuel. Quare alteram ex his sententiis, quam tibi libet, amplecti licet.

Idem Tamburinus Lib. II. meth. celebr. Miss. cap. vi. num. 5. Itaque qui dum Missam ex præcepto audit, vel officium divinum persolvit, questionem philosophicam secum mente voluntarie obvolveret, vel sua negotia cogitaret, modo externam attentionem haberet, quia scilicet non poneret distractiones externas eius generis quas diximus num. 1. ex probabilis dicta opinionone præceptum satis adimpleret. P. Gregorius Gobat tract. v. n. 821. Pro-

babilius multo est essentiam orationis consistere cum perpetuis distractionibus, seu evagationibus mentis. Ita Cardinalis de Lugo ex instituto. Tamburinus Lib. IV. in Decal. cap. II. §. 1.

Ioannes Caramuel in Theologia fundamentalis n. 442. Homo sum, temetipso fragillior, præditus acri, & igneo ingenio. Uno momento celos verso, altero ad subterranea descendendo. Nulla in Oratorio movetur musica quæ mihi non sit impedimento. Attendere lectioni desidero, & quoad possum attendo; sed distractiones non evito. Involuntarias milites, interdum etiam voluntarias; & nihilominus nullo cruciori kerupulo, nullo dubio angor: quia prudenter suppono, me ad actionem internam non teneri: eam habere bonum esse, & ea carere nequidem esse levem culpam: me ad lectiorem tantum, & attentionem externam obligari: me legitime totum quod Rubrica iubent, ita certo scio, ut postum iurare: ergo me ne venialiter quidem peccavisse in hac materia certo scio, & ita certo, ut possim iurare.

Leander de sanctissimo Sacramento tract. viii. disp. vi. quæst. xxxviii. Respondeo secundum etiam probabilis, quod est 7. Concionator quotidianus, qui solum voluntarie, aut etiam ex mercede concionatur quotidie in Quadragesima, excusetur ab horis quotidianis dicendis, si commode illas recitare non possit. Et certe, si hæc nostra sententia non esset probabilis, & in praxi tuta, vae Predicatoribus quadragesimalibus, vae milibus illis. Vide infra cap. xi. §. 3.

Idem Leander tract. viii. disp. vi. quæst. xlv. Optime potest quis se exercere, & occupare in contemplatione divinorum, etiam si ex illa ita in extasim rapiatur ut postea minime recitare queat, vel quia raptus est per totum diem, vel quia ex illo manet ita fatigatus, ac defessus, quod facile non valeat.

Gobat tract. v. disp. xi. m. m. 842. Probabilius est non teneri ad ullam restitutionem qui cum voluntariis, & perpetuis distractionibus recitavit horas omnes.

CA.